

Profitti

TALOUS & TILINTARKASTUS

81021

**TIMO
KAISANLAHTI:**
**KIRJANPITOLAIN
UUDISTUS**
oli tervetullut

YLEINEN ETU puoltaa
tilintarkastuksen nykyrajoja

TOIMIVA DIALOGI tuo
luottamusta asiakkaan ja
tilintarkastajan suhteeseen

PRH opastaa: **SÄÄTIÖIDEN
LÄHIPIIRITOIMET** kuvattava

Parempaa
hallintoa taloyhtiöön

Mistä on kysymys?
Tutustu uuteen palstaan

Tunnelmia
Tilintarkastajapäivästä

ETÄ- JA VIDEOKOULUTUKSET

- KIIREISELLE TALOUDEN AMMATTILAISILLE

Etäosallistuminen on helppoa – tarvitset tietokoneeseen nettiyhteyden ja äänen. Ennen koulutusta saat etätestausohjeen ja koulutusaineiston. Tervetuloa!

Tulevat koulutukset:

- Uuden lain mukainen siirtohinnoittelun dokumentointi 11.4.2018
- DigiTalous 2018 12.4.2018
- Yrityskaupat ostajan näkökulmasta - Mitä johdon tulee huomioda? 13.4.2018
- Yritysjärjestelyt - verotuksen, osakeyhtiölain ja kirjanpidon näkökulmasta 18.4.2018
- Arvopaperit kirjanpidon ja verotuksen näkökulmasta 19.4.2018
- SOTE-palveluiden arvonlisäverokysymykset 20.4.2018
- Korkovähennysrajoitukset ja veronkiertodirektiivin ajankohtaiset kysymykset 24.4.2018
- Rahoitustoimet yrityksen liiketoiminnassa 25.4.2018
- Perustajaurakoinnin tilinpäätös- ja verotuskysymykset 23.5.2018

UUTTA!

Videokoulutuksilla päivität tietosi silloin, kun sinulla on aikaa. Aihealueen keskeiset asiat ja muutokset koottuna kustannustehokkaisiin paketteihin.

- Yritysverotus 2018 -videokoulutuspaketti
- Yritysjärjestys 2018 -videokoulutuspaketti
- Kansainvälinen verotus 2018 -videokoulutuspaketti

LUE LISÄÄ!

suomentilintarkastajat.fi/koulutus

KYSY MEILTÄ

aspa@suomentilintarkastajat.fi

p. 09 7552 2010

18

Parhaat käytänteet löytymässä mikro- ja pienyritysten uudistuneisiin tilinpäätös-vaatimuksiin.

38

NFI-raportoinnissa tehtävä selvitys muun muassa ympäristöasioista. Mitkä ovat tilintarkastajan velvollisuudet?

30

Tilintarkastajapäivän yksi panelisti oli KHT Turo Koila. Tutustu tunnelmapaloihin!

24

Tilinpäätöstietojen strukturoitu muoto parantaa tietojen vertailtavuutta. Suuret tietomassat pian laajasti hyödynnettävissä.

- 5 **Pääkirjoitus** Kohtaamisia
- 6 **Tilinpäätöstiedolle on tilausta nyt ja tulevaisuudessa**
Haastattelussa Timo Kaisanlahti
- 10 **Tilintarkastuksen nykyrajat ovat perustellut**
JARKKO RAITIO
- 16 **Hallinnon tarkastus säilytettävä tilintarkastuksen kohteena**
RISTO RUUSKA
- 18 **Mikro- ja pienyrityksen tilinpäätös – käytännön kokemuksia**
MIKKO LILJA JA JAAKKO RÖNKKÖ
- 22 **Tilintarkastus on luottamustehtävä**
SARI HAKALA
- 24 **Tilinpäätösraportointi siirtyy digiaikaan**
RIITTA PELKONEN
- 28 **Puheenvuoro**
MARIA GRÖNROOS
- 29 **Suomen Tilintarkastajat mukana keskeisissä digihankkeissa ja -työryhmissä**

- 30 **Tilintarkastajapäivä 2018**
- 32 **Mistä on kysymys?**
- 33 **Kulisseissa**
- 34 **Avoimuutta johdon palkitsemiseen**
SARI LOUNASMERI
- 35 **Lakinurkka**
Varmista oikeutesi, tilintarkastaja!
RISTO RUUSKA
- 36 **Muutoksia PIE-yhteisöjen tilintarkastuskertomuksiin**
RIITTA LAINE
- 38 **NFI-raportointi – mitkä ovat tilintarkastajan velvollisuudet?**
ANNE VUORIO
- 42 **Parempaa hallintoa taloyhtiöön**
JUHO JÄRVINEN JA JUKKA KERO
- 46 **Tilien välistä**
- 47 **Mitkä ovat säätiöiden vuosiselvitysten kipukohdat?**
PAULIINA PÄIVINEN

34

Avoimuutta johdon palkitsemiseen

Onnittelemme...

KHT Tapani Vuopala valinnasta
**IFAC:n Small and Medium
Practices Committee** jäseneksi
vuoden 2018 alusta lukien.

Kansainvälisen Tilintarkastajaliiton, IFAC:n, alaisuudessa toimiva SMP-komitea pyrkii edistämään pienten ja keski suurten yhteisöjen tilintarkastuksen erityistarpeita. Se käy aktiivista vuoropuhelua IAASB:n (International Auditing and Assurance Standards Board) suuntaan pyrkien edistämään kansainvälisten tilintarkastusalan standardien soveltuvuutta pienten ja keski suurten yhteisöjen tilintarkastuksiin. Pohjana komitean työssä toimii Pohjoismaisen Tilintarkastajaliiton, NRF:n, luonnos pienten yritysten tilintarkastusstandardiksi (SASE).

Tapani Vuopala pitää komitean työtä erittäin merkittävänä.

– SMP-komitea laatii lausuntoja ja kannanottoja kaikkiin standardiluonnoksiin. Olisi erittäin tärkeää, että kansalliset yhdistykset yhdessä NRF:n kanssa kykenisivät aktiivisesti osallistumaan säännösten valmisteluun jo niiden kirjoittamisvaiheessa. On hienoa, että NRF:n kannanottoja arvostetaan paljon. Uskon, että pohjoismainen tilintarkastajayhteistyö tiivistyy entisestään. ■

Kohtaamisia

alkuvuotta on värittänyt keskustelu tilintarkastuksen lakisääteisistä rajoista. Olen päässyt moneen mielenkiintoiseen keskusteluun aiheen tiimoilta, ja nämä kohtaamiset varmasti jatkuvat. Tilintarkastus rakentaa luottamusta yritysten ja sidosryhmien välillä sekä laajalaisemmin koko yhteiskunnassa. Suomen Tilintarkastajien kanta on, että rajat kannattaa säilyttää ennallaan. Perusteluja näkökannan takana voit lukea **Jarkko Raition** kirjoituksesta.

Yhtä lailla luottamusta rakennetaan tilintarkastajan ja yrittäjän välillä. **Sari Hakala** korostaa, miten sujuva kommunikointi ja avoin vuorovaikutus muodostavat luottamussuhteen pohjan. Hyvällä dialogilla – mielellään ihan kasvotusten – varmistetaan, että asiat on ymmärretty oikein puolin ja toisin. Olisiko tämä se kevät, kun tilintarkastaja yrittäisi järjestelmällisesti tavata asiakkaansa? Yhdyn lämpimästi tähän Sarin haasteeseen!

Hedelmällisen dialogin perustana on riittävä ymmärrys taloudellisesta informaatiosta. Valitettavan usein tilinpäätöksen lukutaito on heikkoa. Tuore tilinpäätösoikeuden professori **Timo Kaisanlahti** haluaa kasvattaa talouden lukutaitoa: ”Tarkoitus ei ole tehdä oikeustieteilijöistä kirjanpitoihmisiä, mutta heidän on opittava kysymään oikeita kysymyksiä tilintarkastajilta ja yrityksiltä. Heidän on nähtävä, mihin tilinpäätös perustuu.” Joskus tieto lisää tuskaa, mutta talouslukujen osalta se lisää mahdollisuuksia kannattavaan liiketoimintaan.

Toivotan mielenkiintoisia lukuhetkiä Profiitin parissa. Kohtaamiset jatkuvat ja minut tavoitat – jos et kasvokkain – ainakin somekanavien kautta!

SANNA ALAKARE
päätoimittaja
Twitter @SannaAlakare
LinkedIn Sanna Alakare

Profiitti on kolme kertaa vuodessa ilmestyvä jäsen- ja sidosryhmälehti.

6

Henkilökuva

Kevään aikana tilintarkastuksen lakisääteiset rajat ovat puhuttaneet. Timo Kaisanlahti ei ota kantaa rajojen tasoon, mutta sanoo että ulkoisen vahvistamisen käyttäminen on myös yrittäjän etu. Tilinpäätöksen tarkastuttaminen vaikuttaa siihen, millaisin ehdoin lainanantaja tai muu ulkopuolinen taho on valmis rahoittamaan yrityksen toimintaa.

– Yksittäisen yrittäjän on vaikea punnita tilintarkastuksen tarvetta, joten on luontevaa, että laki määrittää tietyn tilintarkastusrajan.

Timo Kaisanlahti:

”Tilinpäätöstiedolle on tilausta nyt ja tulevaisuudessa”

Kirjanpitolautakunnan puheenjohtaja ja tuore tilinpäätösoikeuden työelämäprofessori Timo Kaisanlahti sanoo, että tilinpäätösinformaatiolle on edelleen tarvetta. Kirjanpitolain uudistumista hän pitää erittäin tervetulleena.

TEKSTI Minttu Sallinen | KUVAT Aki Rask

Suomessa tilinpäätösinformaatiolla on perinteisesti ollut keskeinen rooli. Luottamus taloudellisen informaation oikeellisuuteen on suuri. **Timo Kaisanlahti** on katsonut vuosikymmeniä läheltä suomalaista tilinpäätöskäytännön ja vaikuttanut itse merkittävästi sen kehittymiseen. Edelleen hän allekirjoittaa tilinpäätösinformaation merkityksen.

- Tilinpäätösinformaatiolla tulee varmasti olemaan kysyntää aina. Toki näen, että tarpeet suuryrityksillä ja pienillä yrityksillä ovat hyvin erilaiset, Kaisanlahti sanoo.

Suuryrityksille tilinpäätösinformaatiolla on merkittävä julkisuuskuva. Pienille yrityksille tilinpäätösinformaation merkitys korostuu esimerkiksi rahoituksen saannin yhteydessä. Tämän lisäksi julkinen tuloslaskelma ja tilinpäätös toimivat verotuksen perustana ja ovat merkittäviä velkojansuojan kannalta.

- Suomen kaltaisessa yhteiskunnassa julkisilla tilinpäätöstiedoilla on merkittävä rooli monien sidosryhmien suuntaan. Pidän kuitenkin hyvänä suuntauksena, että

tilinpäätösvaatimuksia eriytetään suurten ja pienten yritysten osalta, Kaisanlahti jatkaa viitaten viimeisimpään kirjanpitolain uudistukseen.

Kirjanpitolain uudistus helpottaa pien- ja mikroyritysten toimintaa

Kirjanpitolaki uudistui vuoden 2016 alussa, ja ensimmäiset tilinpäätökset on jo tehty uudistuneen lain mukaisesti. Uudistus toi mukanaan mikroyrityksen käsitteen ja kokoluokan. Samalla pien- ja mikroyritysten tilinpäätösvaatimuksia helpotettiin.

Timo Kaisanlahti toimi uudistuksen perustana olleen työryhmän puheenjohtajana, joten uudistus on hänelle tuttuakin tutumpi.

- Uudistus oli tervetullut, sillä suuryritykset ja pienyritykset muodostavat kaksi eri maailmaa.

Pien- ja mikroyritysasetuksen taustalla on vuoden 2013 EU-direktiivi, joka määrittelee pienyritysten raportointia. Timo Kaisanlahti pitää muutosta EU-tasolla merkittävänä, koska se kuvaa tahtotilaa kääntää fokusta pörssiyrityksistä pienempiin kirjanpitovelvollisiin. EU-tasolla haluttiin helpottaa etenkin mikroyritysten elämää.

- EU:ssa on pystytty määrittelemään maksimitaso, jota pienyritysten tilinpäätöksiltä voidaan vaatia. Tämä on melkoinen paradigmanmuutos aiempaan. EU-tasolla on nyt määritelty kaikkia jäsenmaita sitovasti, mitä pienyritysten tilinpäätöksissä pitää esittää rivitasolla ja mitä liitetietoja sieltä täytyy löytyä.

Suojasatamasäännös yksi merkittävimmistä uudistuksista

Uudessa pien- ja mikroyritysasetuksessa on seurattu Kaisanlahden mukaan EU-direktiivin lähtökohtia. Asetuksen yksi merkittävimmistä uudistuksista oli niin sanottu suojasatamasäännös, jota mikroyritykset voivat hyödyntää.

– Digitalisaatio taipuu ja sitä kehitetään tarpeen mukaan. Uskon, että tiedon luotettavuus tulee jopa paranemaan digitalisaation myötä.

– Asetuksen vaatimusten täyttämisen tilinpäätöksen pitäisi olla täysin riittävä ja antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen tilanteesta. En usko, että suojasatamasäännöksen liittyisi varauksia. Jos yritystoiminnassa ilmenee ongelmia tai jopa laittomuuksia, tulisivat ne esille ilman tilinpäätöstäkin.

Kaisanlahti kuitenkin toteaa, että uusi asetus ei ole aivan yksiselitteinen.

– Esimerkiksi toiminnan jatkuvuus -oletaman esiintuominen on harkinnanvaraista. Jos epävarmuustekijöitä on kuitenkin nähtävissä, kuuluu tämä ehdottomasti kerrottaviin seikkoihin.

Mikroyritysasetuksen sallimia tilinpäätöshuojennuksia ei ole vielä toistaiseksi hyödynnetty kovin laajassa mittakaavassa. Timo Kaisanlahti pitää luonnollisena, että muutokseen menee useampia vuosia.

– Parin vuoden sisällä nähdään, miten säännöstö muotoutuu käytäntöön. Myös tilitoimistoilla menee hetki, kun ne ryhtyvät hyödyntämään uusia mahdollisuuksia. Ja jos pienyritys haluaa edelleen soveltaa kirjanpitoasetuksen suuremmille yrityksille tarkoitettuja säännöksiä, en näe tälle estettä.

Taloudellisen raportoinnin digitalisoituminen on luonteavaa

Taloudellinen informaatio digitalisoituu ja sähköistyy kiihtyvällä vauhdilla. Monien hyvien puolien ohella kehitykseen nähdään liittyvän myös epävarmuustekijöitä

esimerkiksi tietojen pelkistymisen tai luotettavuuden näkökulmista.

Timo Kaisanlahti näkee sähköistymisen välttämättömänä kehityssuuntana – taloudellinen raportointi ei voi jäädä kehityksen jalkoihin.

– En itse näe pelkotiloja, että digitalisointuminen johtaisi tietojen esittämistapojen pelkistämiseen tai luotettavuuden heikentymiseen. Tällöinhän digitalisaatio ei enää palvelisi tarkoitustaan.

– Digitalisaatio taipuu ja sitä kehitetään tarpeen mukaan. Informaation oikeellisuuden täytyy olla varmennettavissa aina, ja uskon, että tiedon luotettavuus tulee jopa paranemaan digitalisaation myötä. Jos ongelmia ilmenee, on lainsäätäjän tehtävä puuttua asiaan. Myös raportointijärjestelmiä pystytään aina kehittämään.

Kirjanpitolautakunnan työstä mahdollisimman hyödyllistä

Kirjanpitolautakunnalla on merkittävä rooli hyvän kirjanpitokäytännön edistämisessä Suomessa. Timo Kaisanlahti on ohjannut toimintaa liki kymmenen vuoden ajan KILAn puheenjohtajana.

Kirjanpitolain uudistus tai pien- ja mikroyrityssäännösten soveltaminen eivät ole ainakaan vielä tuoneet kysymystä lautakunnalle, mutta muuten työskäkaa riittää. Kaisanlahte on pohdittanut, miten lautakunnan työstä olisi mahdollisimman paljon hyötyä kirjanpitovelvollisille.

– Olen miettinyt, mikä olisi yleisohjeiden ja yksittäisten lausuntojen optimaalinen suhde. Pitäisikö työtä painottaa enemmän yleisohjeiden antamiseen? Lausuntoja on yhteensä lähes kaksituhatta, joista osa on jo ajan kulun ja säädännön kehityksen myötä menettänyt merkitystään. Pitäisi kyetä vastaamaan erityisesti pienyrityksiä koskeviin kysymyksiin – vaikkakin monet kysymykset liittyvät sekä pieniin että suuriin yrityksiin.

Timo Kaisanlahti

– Aikapaineet rasittavat toki myös kirjanpitolautakuntaa, mutta lausuntopyynnöt pyritään hoitamaan säällisessä ajassa, Kaisanlahti lupaa.

Uusia uratuulia

Timo Kaisanlahden uralla kääntyi uusi sivu vuodenvaihteessa, kun hän siirtyi työ- ja elinkeinoministeriön vastaamaan tilinpäätös- ja kirjanpitolainsäädännön nykytilan arvioinnista.

– Tarkoitus on kartoittaa, millaisia muutostarpeita lainsäädäntöön kohdistuu liiketoimintaympäristön nykyisessä kehitysvaiheessa. Samalla määritetään suuntaviivat vaalikaudelle 2019–2022.

Arviointityön lähtökohtia ovat muun muassa digitalisoitumisen ja sen mahdollistaman jakamis- ja alustatalouden merkitys yrittäjyyden uusille muodoille.

Kaisanlahti aloitti vuoden alussa myös tilinpäätös oikeuden työelämäprofessorina Helsingin oikeustieteellisessä tiedekunnassa. Uusi professuuri on osa-aikainen, ja se pitää sisällään tutkimusta, opetusta, harjoitustyöseminareja ja gradunohjauksia.

Tutkimustyössä Kaisanlahden kiinnostuksen kohteena ovat erityisesti vastuukysymykset yritysjohton, tilitoimiston ja tilintarkastajan triangelissa. Rajankäynti on vaikeaa, jollei mielletä, mitkä ovat kullekin osapuolelle kuuluvat tehtävät kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä.

Professorin työ on jo entuudestaan tuttua Kaisanlahdelle, joka on pitänyt useana syksynä tilinpäätöskurssia opiskelijoille. Hänen tavoitteenaan on saada opiskelijat ymmärtämään tilinpäätöstä.

– Tarkoitus ei ole tehdä oikeustieteilijöistä kirjanpitoihmisiä, mutta heidän on opittava kysymään oikeita kysymyksiä tilintarkastajilta ja yrityksiltä. Heidän on nähtävä, mihin tilinpäätös perustuu. Kirjanpidollinen informaatio on perustana paitsi yhtiöoikeudessa myös yritysjärjestelyissä ja kilpailuoikeudessa. ■

- Koulutukseltaan oikeustieteen tohtori ja kauppatieteiden maisteri.
- Vastaa työ- ja elinkeinoministeriössä kirjanpitolainsäädännön nykytilasta tehtävästä selvitystyöstä.
- Aloitti vuoden alussa osa-aikaisena tilinpäätös oikeuden työelämäprofessorina Helsingin oikeustieteellisessä tiedekunnassa.
- Toiminut kirjanpitolautakunnan puheenjohtajana vuodesta 2010 alkaen sekä vuoden 2015 kirjanpituudistuksen perustana olleen työryhmän puheenjohtajan tehtävässä.
- Vastannut aiemmin kirjanpitolainsäädännön valmistelusta kauppa- ja teollisuusministeriössä sekä toiminut kirjanpitolautakunnan sihteerinä samoin kuin Suomen edustajana Euroopan unionin tilinpäätösasioiden käsittelyssä.
- Kirjoittanut lukuisia asiantuntijajulkaisuja ja on kysytty luennoitsija ja kouluttaja.

LISÄKSI

- Seuraa intohimoisesti tosi-tv:n auton tuunaus-sarjoja, vaikka oma peukalo löytyy kämmenen absoluuttisesta keskipisteestä.

Tavoitteena on saada opiskelijat ymmärtämään tilinpäätöstä.

– Tilintarkastajilta ja yrityksiltä on osattava kysyä oikeita kysymyksiä. On nähtävä, mihin tilinpäätös perustuu.

Kun tilintarkastuksen lakisääteisyys kaventamista harkitaan, vaikutuksia on pohdittava tarkkaan yritysten, sidosryhmien, harmaan talouden ja verojen oikeellisuuden näkökulmista. Tilinpäätösten laatu ja luotettavuus heikkenisivät muutoksen seurauksena. Yleinen etu puoltaakin vahvasti tilintarkastuksen nykyrajoja.

TILINTARKASTUKSEN NYKYRAJAT OVAT PERUSTELLUT

Lakisääteisestä tilintarkastuksesta luopumista perustellaan usein yritysten hallinnollisen taakan keventämisellä. Jos tilintarkastuksesta luovutaan, kustannukset eli tilintarkastuspalkkio ja velvoite auttaa tilintarkastajaa jäädä toteutumatta.

Tilintarkastuksen merkitys ulottuu kuitenkin yksittäistä yritystä laajemmalle. Kuten TEM:n työryhmän

muistiossa todetaan, tilintarkastusrajojen osalta on arvioitava myös sitä, kenen etua tilintarkastaja ja tilintarkastus palvelee.

Tilintarkastusta arvioitava yritysten ja yleisen edun näkökulmasta

Suomen Tilintarkastajat ry:n näkökanta on, että tilintarkastusta tulee arvioida sekä yritysten että yhteiskunnan näkökulmasta.

Luotettavasta talousinformaatiosta hyötyvät sekä yhteiskunta että yritykset. Luotettava talousdata vähentää tiedon epäsymmetrisyydestä seuraavia transaktiokustannuksia. Yrityksille tämä voi tarkoittaa alhaisempia rahoituskustannuksia ja parempia sopimusehtoja.

Tilintarkastus on yksi toimiva väline talousinformaation luotettavuuden varmentamiseksi. Tilintarkastetut tilinpäätökset ovat tutkitusti laadukkaampia kuin ei-tilintarkastetut tilinpäätökset.

Yhteiskunnan tasolla tilintarkastus varmentaa esimerkiksi verotuksen

TEM

Työ- ja elinkeinoministeriön tilintarkastuksen lakisääteisiä rajoja pohtiva työryhmä jätti mietintönsä tammikuussa. Muistiossa ehdotettiin tilintarkastuksen lakisääteisten rajojen nostoa mikroyritysrajoihin.

oikeellisuutta ja ehkäisee osaltaan harmaata taloutta. Niin Suomessa kuin kansainvälisestikin suhtaudutaan yhä tiukemmin taloudellista epärehellisyyttä, rahanpesua ja aggressiivista verosuunnittelua kohtaan.¹⁾

Myös monissa lakihankkeissa otetaan huomioon tilinpäätös- ja verotustietojen antamisvelvollisuus. Tämä kertoo siitä, että näiden tietojen luotettavuutta arvostetaan.

Tilintarkastus on lakisääteistä – perustellusti

Tilintarkastuksen lakisääteisyys ei ole turhaa. Lakisääteisyydellä voidaan

varmistaa, että riittävä määrä yritysten tilinpäätöksistä tilintarkastetaan, ja säilyttää yleinen luottamus taloudelliseen informaatioon.

Tilintarkastus on laillisuusvalvontaa. Tilintarkastuksessa pääpaino on tilinpäätöksen ja kirjanpidon tarkastuksessa, mutta samalla tilintarkastaja tekee havaintoja yleisemminkin yrityksen hallinnosta, päätöksenteosta, päätösten toimeenpanosta ja sisäisen valvonnan järjestämisestä. Yritysten odotetaan toimivan yhteisten pelisääntöjen eli lainsäädännön ja yhteisön omien sisäisten määräysten mukaisesti.

1) Riksrevision (2017). Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag – en reform som kostar mer än den smakar: https://www.riksrevisionen.se/PageFiles/27733/RiR_2017_35_REVISIONSPLIKT_ANPASSAD.pdf

Erilaisten datavirtojen määrä kasvaa, kun taloushallinto sähköistyy ja digitalisaatio etenee. Tilintarkastajan työ muuttuu ja tarve varmentaa tilinpäätösinformaatiota todennäköisesti vain korostuu tulevaisuudessa.

Tilintarkastuksessa tarkastetaan, että näin myös toimitaan. Tällä on vaikutusta muun muassa kilpailu-neutraliteettiin: kun kaikki toimivat sääntelyn mukaisesti, kukaan ei saa kilpailuetua siitä, että jättäisi noudattamatta sääntelyä.

Työ- ja elinkeinoministeriön muistiossa arvioidaan, että rajojen nosto vähentäisi jonkin verran tilintarkastuksen kysyntää, kun tilintarkastusvelvollisuuden piirissä olevien yritysten määrä laskisi 70 000:sta 30 000:een. Suomessa tehdyn selvityksen perusteella vapaaehtoisen tilintarkastuksen määrä asettuu noin

25 prosenttiin²⁾. Ruotsissa vapaaehtoisen tilintarkastuksen määrä on toimivissa yrityksissä noin 40 prosenttia ja uusissa yrityksissä noin 30 prosenttia³⁾. Saksassa vapaaehtoisen tilintarkastuksen osuus on noin 12 prosenttia⁴⁾. Tutkimustiedon perusteella on ilmeistä, että suurin osa rajojen alapuolella olevista yrityksistä luopuisi tilintarkastuksen toimittamisesta.

Tilintarkastus on osa toimivaa järjestelmää

Suomalainen järjestelmä perustuu tilinpäätöksen laatijan ja tilintarkas-

tajan erillisyydelle. Tilinpäätöksen oikeellisuus ja luotettavuus eivät siis perustu pelkästään tilinpäätöksen laatijan omaan ilmoitukseen, vaan lähtökohtana on, että sen oikeellisuus varmennetaan. Varmentaja on yrityksestä riippumaton tilintarkastaja.

Tilintarkastajien toimintaa valvotaan, mikä tuo tilintarkastajajärjestelmälle uskottavuutta ja tähtää tilinpäätösten laadun parantamiseen.

2) Ittonen, Kim etc. (2017). Selvitys vapaaehtoisesta tilintarkastuksesta Suomessa: <https://www.hanken.fi/en/blogs/kim-ittonen>

3) Riksrevision (2017). Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag – en reform som kostar mer än den smakar: https://www.riksrevisionen.se/PageFiles/27733/RiR_2017_35_REVISIONSPLIKT_ANPASSAD.pdf

4) Weik, Andreas, Eierle Brigitte & Hannu Ojala (2017). What Drives Voluntary Audit Adoption in Small German Companies?: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2916688

Kommentti

Työ- ja elinkeinoministeriön pitkään valmisteltu muistio tilintarkastusrajoista yllätti

Työ- ja elinkeinoministeriön virkamies-työryhmä pohti tilintarkastusvelvollisuuden lakisääteisiä rajoja toimikaudella 27.4.2016–31.12.2017. Tavoitteena oli selvittää mahdollisuudet keventää sääntelyä ja purkaa ristiriitaisia säädöksiä. Muutosten vaikutukset sijoittajien, julkista valtaa edustavien omistajien, verohallinnon sekä harmaan talouden torjunnan kannalta tuli myös huomioida.

Työryhmän toimikautta jatkettiin useaan otteeseen ja työryhmän kokoonpanokin ehti muuttua täysin alkuperäisestä. Muistion odotus siirtyi eteenpäin, ja jännitys työryhmän ehdotuksesta tiivistyi tiivistymistään. Mieltä kutkuttivat erityisesti perustelut ja analyysit, joiden pohjalta työryhmä ehdotuksiinsa päätyisi.

Muistio julkaistiin viimein tammikuussa (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Yritykset 1/2018). Muistio yllätti.

Yllätys ei ollut ehdotus tilintarkastusrajojen korottamisesta kirjanpitolain mukaisiin mikroyritysrajoihin, vaan mahdollisen muutoksen vaikutusten arvioinnin lähes täydellinen puuttuminen. Työ- ja elinkeinoministeriö ulkoisti vaikutusarvioinnin tekemisen niille, joilta se pyytää lausuntoa työryhmämuistiosta. Työryhmän piti toimeksiannon mukaan huomioida mahdollisten muutosten vaikutukset verohallinnon toimintaan ja harmaan talouden torjunnan tehokkuuteen. Tästä huolimatta mahdollisia vaikutuksia ei arvioitu raportissa, eikä verohallinnolta pyydetty edes lausuntoa mietinnöstä. ■

Patentti- ja rekisterihallituksessa toimiva tilintarkastusvalvonta vastaa tilintarkastajien hyväksymisestä, valvoo ennakoivasti tilintarkastajia laaduntarkastuksilla ja jälkikäteisesti yksittäistapauksia tutkimalla.

Tilintarkastajilta ei edellytetä pelkästään tilintarkastustentin läpäisemistä, vaan tilintarkastajien on koulutauduttava jatkuvasti.

Vaikutuksia yrityksiin, sidosryhmiin, harmaaseen talouteen ja verojen oikeellisuuteen

Kun tilintarkastuksen lakisääteisyys kaventamista harkitaan, vaikutuksia on pohdittava yritysten, yritysten sidosryhmien, harmaan talouden ja verojen oikeellisuuden näkökulmista. Odotettavissa on, että tilinpäätösten laatu ja luotettavuus tulisivat muutoksen seurauksena heikkenemään.

Yhä useampi yritys kuuluu mikroyritysluokkaan. Mikroyritysten merkitys työllisyyden ja koko kansantalouden näkökulmasta on merkittävä ja yritysten sidosryhmäverkostot ovat laajoja. Siksi onkin tärkeää, että myös mikroyritysten taloudellisen informaatio on luotettavaa. ■

Jarkko Raitio
KTT

Jarkko Raitio toimii asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.

Det gick inte så bra – kokemuksia Ruotsista

Mitä tapahtui, kun naapurimaassa luovuttiin pienten yritysten tilintarkastusvelvollisuudesta?

Ruotsissa luovuttiin pienten yritysten tilintarkastusvelvollisuudesta marraskuussa 2010. Tilintarkastus säädettiin vapaaehtoiseksi osakeyhtiöille, joilla ylittyi enintään yksi seuraavista rajoista: 1) liikevaihto 300 000 euroa, 2) tase 150 000 euroa tai 3) työntekijöitä keskimäärin kolme. Ruotsin tarkastusviraston selvitys muutoksen vaikutuksista valmistui tammikuussa 2018. Siinä selvisivät muun muassa seuraavat asiat.

Saavutetut hyödyt ovat vähäisempiä kuin aiheutuneet kustannukset

Uudistuksen hyödyt olivat vähäisemmät kuin kustannukset, sillä yritysten säästöt jäivät odotettua pienemmiksi. Lisäksi tilintarkastuksista luopuneiden yritysten kasvu jäi alhaisemmaksi kuin yritysten, jotka valitsivat tilintarkastajan.

Virheet yleistyivät ja luotettavuus kärsi

Virheet talousraportoinnissa ja tilinpäätöksissä lisääntyivät. Yhtiövirastolle toimitetuista tilinpäätöksistä puuttui tuloslaskelma tai liitetietoja. Myös substanssivirheet lisääntyivät. Viranomaisia ovat työllistäneet täydentämiskehotukset yrityksille, jotta tilinpäätökset täyttäsivät muotovaatimukset. Substanssivirheiden korjaamiseen viranomaisilla ei sen sijaan ole ollut resursseja.

Tilintarkastajaa ei valita vapaaehtoisesti

Tilintarkastusvelvollisuudesta vapautuneista osakeyhtiöistä 60 prosenttia jätti tilintarkastajan valitsematta. Uusien osakeyhtiöiden osalta luku oli jopa 70 prosenttia. Tilintarkastaja jätettiin valitsematta yleisemmin toimialoilla, joilla on suuri riski talousrikoksiin ja verojen välttelyyn. Raportissa mainitaan esimerkkinä ravintola-ala. Lisäksi 2,4 prosenttia yrityksistä ei valinnut tilintarkastajaa, vaikka laki olisi tähän velvoittanut.

Viranomaiset ovat huolissaan jatkosta

Ruotsin veroviranomaisen vuotuista määrärahaa korotettiin 4 miljoonalla eurolla uudistuksen yhteydessä. Samalla viranomaiselle annettiin uusia kontrollikeinoja. Resurssipanostuksista huolimatta epätoivottuja seurannaisvaikutuksia, kuten virheitä tilinpäätöksissä ja verotuksessa, ei pystytty ehkäisemään.

Uudistuksen myötä mukautettujen tilintarkastuskertomusten määrä on vähentynyt 70 prosenttia, 5 000 kertomuksesta 1 500 kertomukseen. Mukautettujen tilintarkastuskertomusten avulla veroviranomaiset saavat viitteitä yhtiöistä, joiden toimintaa on syytä tutkia. Nyt tämä kanava on poissa. ■

Lisää aibeesta

Riksrevision (2017). Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag – en reform som kostar mer än den smakar. Selvitys löytyy verkkosivuilta www.riksrevisionen.se

ST-AKATEMIA ONLINE

Suosittu julkaisumme päivittyvinä online-versioina

- Haut samalla kertaa kaikista julkaisuista, ei enää erillisten kirjojen selailua
- Muistiinpano-, kopiointi- ja tulostusmahdollisuudet
- Lisämateriaaleina mm. käyttövalmiit laskelmapohjat tilinpäätöksen tueksi
- Käytössäsi aina tuorein versio.

Helpota työntekoa ajantasaisilla julkaisuilla!

Online-julkaisuja saatavilla mm:

Osakeyhtiön tilinpäätösmalli • Asunto- ja kiinteistöosakeyhtiön tilinpäätösmalli

- Avoimen ja kommandiittiyhtiön tilinpäätösmalli
- Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli • Rahoituslaskelma

Sähköiset julkaisut yksitellen tai valittuna Omavalintakirjajuhllyyn – tutustu!
Katso lisää julkaisujamme stakateriaonline.fi.

STAKATEMIAONLINE.FI

Hallinnon tarkastuksen SISÄLTÖÄ TÄSMENNETTÄVÄ

Työ- ja elinkeinoministeriö päätyi esittämään hallinnon tarkastuksen säilyttämistä tilintarkastuksen kohteena ja sen sisällön täsmentämistä PRH:n tilintarkastuslautakunnan ohjeistuksella. Suomen Tilintarkastajat ry pitää välttämättömänä hallinnon tarkastuksen sisällön täsmentämistä.

Risto Ruuska

T

yö- ja elinkeinoministeriön (TEM) virkamiestyöryhmän toimeksiantoon kuului selvittää, onko hallinnon tarkastuksen sisältöminen lakisääteisen tilintarkastuksen kohteeseen tarkoituksenmukaista. Lisäksi selvittävänä oli hallinnon tarkastuksesta aiheutuvien velvoitteiden suhde kansainvälisiin tilintarkastusstandardeihin (ISA) sekä niihin perustuvaan tarkastuksen sisältöön.

TEM:n työryhmä päätyi esittämään hallinnon tarkastuksen sisällön ja siihen liittyvien vastuukysymysten täsmentämistä tilintarkastusvalvonnan ohjeistuksella. Työryhmän jäsenistä valtiovarainministeriön edustaja jätti muistioon lausuman, jossa totesi, ettei hallinnon tarkastuksen eri vaihtoehtojen taloudellisia vaikutuksia käsitelty työryhmässä riittävästi, minkä vuoksi myös työryhmän esittämän toimenpidevaihtoehdon esittäminen oli ennen aikaista.

Yhdistys huomioi jäsenpalautteen hallinnon tarkastuksen merkityksestä

Tilintarkastajat ovat yhdistykselle antamassaan palautteessa kertoneet hallinnon tarkastuksen olevan tärkeä osa tilintarkastusta. Suomen Tilintarkastajat ry on kuullut jäseniään. Aiemmin yhdistys oli esittänyt TEM:n työryhmälle, että hallinto tulisi poistaa tilintarkastuksen kohdepykälästä. TEM:lle antamassaan lausunnossa yhdistys ei enää esitä hallinnon tarkastuksen poistamista.

TEM linjaa ISA-standardien asemaa

TEM on muistiossaan linjannut ISA-standardien asemaa mielenkiintoisella tavalla. Se on muun muassa todennut näin:

- Suurten yritysten tilintarkastuksissa ISA-standardeja sovelletaan yleisesti, kun taas pk-yritysten tilin-

KAIPAATKO TIETOJEN PÄIVITYSTÄ?

TULE KOULUTUKSEEN!

Tarjoamme niin perustasoa ylläpitävää kuin asiantuntemusta syventävää koulutusta. Ajankohtaiset koulutuksemme ovat tunnettuja laadustaan. Kouluttajina toimivat eri aihealueiden erityisasiantuntijat.

Koulutusten aiheina mm.

- IFRS-standardit
- yritysjärjestelyt
- konsernin tilinpäätöksen laadinta
- siirtohinnoittelu ja veronkiertodirektiivi
- ohjelmistorobotiikka ja digitalous.

Tutustu koulutuksiin verkkosivuillamme!

[SUOMENTILINTARKASTAJAT.FI/KOULUTUS](https://suomentilintarkastajat.fi/koulutus)

Onko sinun hankala päästä koulutuspaikalle?
Ei hätää, voit osallistua koulutukseen
etänä omalta tietokoneeltasi.

Huomaa myös videokoulutukset!

ST-Akatemia – osaamisen kehittäjä

tarkastuksissa niitä sovelletaan suppeammin ja vaihtelevassa määrin.

- ISA-standardit on kirjoitettu enemmän isojen yritysten tilintarkastusta ajatellen.
- ISA-standardit eivät esimerkiksi kattavasti edellytä sitä, että osakeyhtiölain säännöksiä johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta ja yhdenvertaisuusperiaatteesta on noudatettu yhtiön toiminnassa.
- ISA-standardeja ei voida soveltaa pienyrityksissä kirjaimellisesti, vaan niissä on sovellettava suhteellisuutta, joustavuutta ja asia ennen muotoa -periaatteen mukaista lähestymistapaa.
- Tilintarkastajalle on jätetty laaja harkintavalta arvioida, mitkä standardit ja missä määrin ovat kussakin tapauksessa tarkoituksenmukaisia erityisesti pien- ja mikroyrityksissä tehtävissä tilintarkastuksissa.
- Pienyritysten ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen hallinnon tarkastuksen perustaksi ISA-standardit eivät sovellu sellaisenaan. Standardeista puuttuu selkeät painopisteet, ja niiden täysimääräinen soveltaminen kaikissa tilintarkastuksissa muodostaisi kohtuuttoman hallinnollisen taakan ja nostaisi tilintarkastuksen kustannuksia perusteettomasti.

On hienoa, että TEM on ottanut kantaa ISA-standardien asemaan ja merkitykseen. Toivottavasti myös lausunnonantajat ottavat laajasti kantaa TEM:n näkemys ISA-standardien asemasta.

Yhdistys on omassa lausunnossaan todennut, että ISA-standardeja on sovellettava pienyrityksissä tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Myös tarkastuskohteiden erilaisuus on huomioitava, kun ISA-standardeja sovelletaan hallinnon tarkastukseen. Esimerkiksi asunto-osakeyhtiön

tilintarkastukseen ISA-standardit soveltuvat eri tavalla kuin osakeyhtiön tilintarkastukseen.

Ohjeistusta täsmennettävä

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastuslautakunta antaa ohjeistusta hallinnon tarkastuksen sisällöstä. TEM:n mukaan ohjeistuksen laadinta ja päivitys tarpeen mukaan olisi joustava tapa reagoida toimintaympäristön muutoksiin.

Suomen Tilintarkastajat pitää hyvänä asiana, että hallinnon tarkastuksen sisältöä täsmennetään. Sääntelyn selkeyden ja tilintarkastajien oikeusturvan näkökulmasta on perusteltua, että tilintarkastuksen kohde, tarkastustoimenpiteet ja raportointi ovat etukäteen selvät sekä tilintarkastajille että sidosryhmille.

Näkemyksemme mukaan huomauttamisvelvollisuuden piiriin kuuluvat säännökset ja määräykset tulee rajata eli se, minkä säädösten ja määräysten perusteella mahdollisen vahingonkorvausvelvollisuuden sekä säädösten ja määräysten rikkomisen arviointi tapahtuu. Täsmentämistä kaipaa myös se, milloin raportointikynnys eli huomauttamisvelvollisuus ylittyy. ■

Risto Ruuska
OTK, KTM

Risto Ruuska toimii johtavana asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.

MIKRO- JA PIENYRITYKSEN TILINPÄÄTÖS – KÄYTÄNNÖN KOKEMUKSIA

mikrokokoisille ja pienille yrityksille säädetyt helpotukset on otettu tilinpäätösten laatijoiden keskuudessa tyytyväisinä vastaan. Vaikuttaa siltä, että uudistuksilla on saavutettu niitä tavoitteita, joita EU:n tilinpäätösdirektiivissä on esitetty.

Direktiivin tarkoituksenaahan oli varmistaa tilinpäätösten selkeys ja vertailukelpoisuus. Lisäksi erityisenä tarkoituksena oli vähentää hallinnollista taakkaa, mutta myös luoda yksinkertaiset ja vakaat tilinpäätössäännöt etenkin pienimmille yrityksille.

Suojasatamasäännös koskee ainoastaan mikroyrityksiä

Lainsäätäjien toimesta vähemmän merkityksellisiksi tulkittujen liitetietojen jättäminen pakollisten liitetietojen listan ulkopuolelle on kuitenkin ollut omiaan saamaan aikaan tulkintaerimielisyyksiä alan ammattilaisten keskuudessa.

Niin sanotun suojasatamasäännöksen mukaan mikrokokoisen yrityksen laatima tilinpäätös antaa kirjanpitolain mukaisen ”oikean ja riittävän kuvan”, kun tilinpäätöksessä on annettu PMA:ssa luetellut pakolliset liitetiedot.

Säädös koskee ainoastaan mikroyritystä (tase 350 000 euroa, liikevaihto 700 000 euroa ja henkilöstöä 10). Pienyritystä ei ole vapautettu oikean ja riittävän kuvan pohdinnalta, sillä PMA (3:13 §) säättää, että pienyrityksen on annettava tieto toimintakertomuksessa, jos se on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Mikroyrityksen osalta PMA (4:4.2 §) säättää, että se voi esittää toimintakertomuksen sisältövaatimuksiin kuuluvan tiedon liitetietona. Mikroyritystä ei toisin sanoen kuitenkaan kielletä antamasta minimivaatimuksia laajempia tietoja tilinpäätöksessään.

Uudistuneita mikro- ja pienyritysten tilinpäätösvaatimuksia on sovellettu vuoden 2016 alusta. Muuttuneiden säännösten käytännön soveltaminen alkaa hiljalleen löytää parhaita käytänteitään.

Mikko Lilja ja Jaakko Rönkkö

Kysymys siitä, miltä osin tilinpäätöksen laatija laajentaa suojasatamasäännöksen edellyttämiä minimiliitetietoja, jäänee tilinpäätöksen laatijalle itselleen. Tämä luo osaltaan haastetta tilintarkastajalle, jonka tulee aina lausua siitä, antaako tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan.

Lisätiedot mikroyrityksen tilinpäätöksessä

EU:n tilinpäätösdirektiivin tekstiosuudessa esitetään, että taseessa ja tuloslaskelmassa esitettävistä tietoja olisi lähikohtaisesti täydennettävä tilinpäätöksessä esitettävillä liitetiedoilla.

Tilinpäätösten käyttäjät eivät kuitenkaan direktiivin mukaan yleensä tarvitse kovinkaan paljon lisätietoja pieniltä yrityksiltä, ja tällaisten lisätietojen kokoaminen voi olla pienille yrityksille myös kallista. Sen vuoksi nähdäänkin perusteltuna, ettei pieniltä yrityksiltä vaadita kovin laajojen tietojen esittämistä.

Toisaalta mikrokokoisia tai pieniä yrityksiä ei ole tarkoituksenmukaista estää esittämästä tilinpäätöksessä laajempia tietoja, jos ne itse katsovat, että tällaisten tietojen esittämisestä on tilinpäätöksen käyttäjälle hyötyä.

Käytännössä tilintarkastajan kanssa käydään usein keskustelua siitä, kuinka vähillä liitetiedoilla tilinpäätöksen voi laatia. Tilinpäätöksen käyttäjän näkökulma on siis valitettavasti jäänyt taka-alalle fokuksen ollessa teknisissä kysymyksissä.

Ovatko liitetiedot tarpeellisia?

Viesti hallinnollisen taakan vähentämisestä ja lyhyistä liitetiedoista näyttää tavoittaneen tilinpäätösten laatijat varsin hyvin. Paikoitellen helpotuksia on sovellettu jopa liian kirjaimellisesti.

Tilintarkastajille on tullut vastaan mikrokokoisten ja pienten yhtiöiden tilinpäätöksiä, joissa ei ole liitetietoja

juuri lainkaan, vaikka tilinpäätöksen käyttäjän näkökulmasta lisätiedolle olisi ollut suuri tarve. Tämä tuskin oli lainlaatijan tavoitteena. Myös liitetietotositteita jää usein laatimatta.

PMA:n lista vaadittavista liitetiedoista on verrattain lyhyt, mutta osa niistä voi olla yhtiön talouden kokonaiskuvan kannalta hyvinkin merkityksellisiä. Esimerkiksi tietoja annetuista vakuuksista sekä taseen ulkopuolisista sitoumuksista ja järjestelyistä pidetään sekä tilintarkastajien että tilinpäätösten laatijoiden keskuudessa erittäin tärkeinä. Kyseistä liitetietoa todentava liitetietotosite on kuitenkin usein jäänyt laatimatta, vaikka tiedon perusta ei olisikaan ”ilmeinen”. Liitetietotosite myös tehostaisi tilintarkastajan työtä.

Tilintarkastajan näkökulmasta liitetiedot ovat keskeinen osa laadukasta tilinpäätöstä. Liitetietona on esimerkiksi esitettävä tiedot tilikauden päättymisen jälkeisistä olennaisista tapahtumista, jotka eivät muuten ilmene tilinpäätöksestä. Tilikauden päättymisen jälkeiset olennaiset tapahtumat eivät yleensä käy ilmi tuloslaskelmasta tai taseesta, jolloin liitetieto olisi tarpeen. Kokemuksemme perusteella tähän asiaan liittyviä liitetietoja on esitetty varsin harvoin. Toivottavaa olisi, että rimaa ei pidettäisi tarpeettoman korkealla, jottei oikea ja riittävä kuva pääsisi tämän takia hämärtymään.

Myös mikroyritysten on pohdittava oikeaa ja riittävää kuvaa ja mahdollisten lisäliitetietojen antamista.

Kolmas esimerkki ovat kooltaan tai esiintymistiheydeltään poikkeukselliset erät. Liitetietona on esitettävä tieto poikkeuksellisten tuotto- ja kuluerien määrästä ja sisällöstä, elleivät erät ole epäolennaisia. Tilikauden poikkeuksellisista eristä kerrotaan liitetiedoissa harvoin, vaikka kokonaiskuvan kannalta niistä kertominen usein selventäisi lukijalle poikkeukselliselta näyttävää tuloslaskelmaa.

Toiminnan jatkuvuuden periaate

Yksittäisiä PMA:ssa esitettyjä liitetietovaatimuksia hankalampaa on arvioida oikean ja riittävän kuvan vaatimusta. Mielestämme myös mikroyrityksessä on tarpeen pohtia oikeaa ja riittävää kuvaa, ja sen edellyttämien lisäliitetietojen antamista. Asetuksen vaatimusta laajempien liitetietojen antaminen on tilinpäätöksen laatijan kannalta tietyissä tilanteissa mielestämme jopa suotavaa.

Muun muassa toiminnan jatkuvuuteen liittyvät kysymykset ovat herättäneet paljon keskustelua. Kirjanpitolain mukaan tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin kuuluu muun muassa oletus toiminnan jatkuvuudesta.

PMA 3:1.1 § säättää, että ”liitetietona on esitettävä tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät siltä osin kuin ne ovat pienyritykselle valinnaisia”.

PMA 4.4.1 § puolestaan toteaa, että edellä mainittua sovelletaan myös mikroyritykseen käyvän arvostusta koskevia tietoja lukuun ottamatta.

Tilanteissa, joissa oletusta toiminnan jatkuvuudesta voidaan soveltaa, mutta tilinpäätös herättää sen suhteen kysymyksiä, tilinpäätöksen laadintaperustaa voi olla tarpeen selventää liitetiedolla edellä mainitun ”valinnaisuuden” ni-

missä. Toiminnan jatkuvuutta pidetään muun muassa tilintarkastajien keskuudessa niin keskeisenä tilinpäätöksen laatimisperiaatteena, että tilinpäätöksen lukija tulisi aina saattaa tietoiseksi siihen liittyvistä epävarmuustekijöistä.

Informatiivisuuden parantaminen on kaikkien etu

Tilinpäätöksen informatiivisuuden parantaminen on myös tilintarkastajan edun mukaista. Sisällöllistä tukea tälle tulkinnalle voidaan hakea sekä EU:n tilinpäätösdi-

rektiivistä että kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista (IAS/IFRS-standardit).

Tilinpäätösdirektiivissä todetaan, että ”Tilinpäätöksen laatimisperiaatteita koskevien tietojen esittäminen on tilinpäätöksen liitetietojen keskeinen osa. Esitettävien tietojen olisi sisällettävä erityisesti tilinpäätöksen eri osiin sovelletut arvostusperusteet, lausunto näiden tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden yhdenmukaisuudesta toiminnan jatkuvuuden käsitteen kanssa ja kaikki merkittävät muutokset tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin.”

Laatimisperiaatteiden suhde toiminnan jatkuvuuden periaatteeseen on nostettu hyvin selkeästi esiin. Lisäksi, IAS 1.25 toteaa asiaan liittyen seuraavaa: ”Johdon on tilinpäätöstä laatiessaan arvioitava yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa. Silloin, kun johto on arviota tehdessään tietoinen sellaisista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvistä olennaisista epävarmuustekijöistä, jotka saattavat antaa merkittävää aihetta epäillä yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa, yhteisön on ilmoitettava nämä epävarmuustekijät tilinpäätöksessä.”

Kansainvälisessä tilinpäätöskäytännössä on siis nostettu yksiselitteisesti esiin johdon vastuu avata toiminnan jatkuvuuteen liittyviä epävarmuustekijöitä tilinpäätöksessä. Edellä esitetty yhdistettynä mikroyrityksen suojasatam säännökseen on omiaan hämmentämään tilinpäätöksen laatijoita ja tarkastajia.

Kirjanpitolain 3 luvun 2 §:ssä säädetään tilinpäätöksen antamista oikeasta ja riittävästä kuvasta. Pykälässä todetaan, että ”jollei muualla tässä laissa säädettyjen velvoitteiden noudattaminen aikaansaa 1 momentissa tarkoitettua oikeaa ja riittävää kuvaa, kirjanpitovelvollisen on ilmoitettava sitä varten tarpeelliset seikat liitetiedoissa...”.

Tämä on linjassa kansainvälisten tilinpäätösstandardien ja tilinpäätösdirektiivin kanssa. Kokonaisuutena asiaa arvioiden voidaankin esittää, että mikroyrityksenkin tilinpäätöksen liitetiedoissa tulisi siis – oikean ja riittävän kuvan sitä edellyttäessä – esittää kirjanpitolain ja hyvän kirjanpitotavan mukaiset tiedot toiminnan jatkuvuuteen liittyen.

Tasapainoa etsimässä

Uudehkojen säännösten soveltaminen käytäntöön on ymmärrettävästi haastavaa, mutta kokemus tuo varmuutta. Tulkintaerimielisyyksiä aiheuttaneet yksityiskohdat alkavat asettua uomiinsa, joten

tilinpäätösten laatimisesta realisoituu jo tänä keväänä aidosti hallinnollisia helpotuksia.

Haasteita tilinpäätöksen laatijalle ja tilintarkastajille tuovat kuitenkin erityistilanteet, kuten toiminnan jatkuvuuteen liittyvät haasteet. Liitetietojen roolia voidaan muutenkin pitää keskeisenä oikean ja riittävän kuvan muodostumisessa.

Tilintarkastajien on tärkeää osallistua tilinpäätöskäytäntöjen aktiiviseen kehittämiseen, jotta tehokkuuden ja informatiivisuuden vaatimukset huomioiden laaditaan oikean ja riittävän kuvan antavia tilinpäätöksiä.

”Vähemmän voi olla enemmän” pätee ainoastaan silloin, kun laatu on muuten kohdallaan. ■

Tulkintaerimielisyyksiä aiheuttaneet yksityiskohdat alkavat asettua uomiinsa, joten tilinpäätösten laatimisesta realisoituu jo tänä keväänä aidosti hallinnollisia helpotuksia.

*Mikko Lilja
hallintotieteiden tohtori,
KHT, CIA, CGAP*

Mikko Lilja on talouden asiantuntijatoimisto Revisium Oy:n osakas. Hän on valmistunut hallintotieteiden tohtoriksi Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulusta tammikuussa 2017 erityisosaamisalueenaan sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

*Jaakko Rönkkö
KHT, JHT, CIA*

Jaakko Rönkkö on talouden asiantuntijatoimisto Revisium Oy:n osakas. Lisäksi hän työskentelee yliopistopettajana Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa sekä laatii väitöskirjaa sisäisestä tarkastuksesta.

Sujuva kommunikointi ja avoin vuorovaikutus muodostavat minkä tahansa hyvän luottamussuhteen pohjan – ja tilintarkastus on pitkälti luottamustehtävä. Asiakas ja sidosrymät luottavat tilintarkastajan antamaan raportointiin ja sen oikeellisuuteen. Asiakas ei kuitenkaan aina tiedosta, että työtä säädellään tarkasti lakien sekä standardien avulla.

Sari Hakala

TILINTARKASTUS ON LUOTTAMUSTEHTÄVÄ

Kansainväliset tilintarkastusalan standardit (ISA-standardit) lähtevät siitä, että tilintarkastajan yleisinä tavoitteina ovat kohtuullisuuden varmuuden hankkimisen lisäksi antaa havaintojensa mukaisesti kertomus tilinpäätöksestä ja kommunikoida ISA-standardien edellyttämällä tavalla.

Toisaalta myös asiakkailta on ISA-standardien mukaan velvollisuus antaa tilintarkastajalle tarpeellisen tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi rajoittamattomat mahdollisuudet kommunikoida tilintarkastajan tarpeelliseksi katsomien asiakasyrityksen henkilöiden kanssa.

Vastaava asiakasyrityksen velvollisuus avustaa tilintarkastajaa on kirjoitettu myös tilintarkastuslakiin 3:9 §:

”Yhtiömiesten tai hallituksen ja toimitusjohtajan taikka vastaavien toimielinten on varattava tilintarkastajalle tilaisuus toimittaa tarkastus siinä laajuudessa kuin tämä katsoo sen tarpeelliseksi sekä annettava sellaista selvitystä ja apua, jota tilintarkastaja pyytää. Yhtä yrityksen yhtiömiehellä, hallituksella ja toimitusjohtajalla tai vastaavalla toimielimellä on sama velvollisuus emoyrityksen tilintarkastajaa kohtaan.”

Kommunikoinnista hallintoelinten kanssa on olemassa oma ISA 260 ja kommunikoinnista sisäisen valvonnan puuttellisuuksista hallintoelimille ja johdolle on ISA 265. Tämän lisäksi muissa standardeissa määritellään siihen

standardiin liittyvät oikeat tavat kommunikoida asiakkaan kanssa esimerkiksi väärinkäytöksiin liittyen (ISA 240) tai toiminnan jatkuvuuden ollessa epäselvää (ISA 570).

Dokumentointi ja kirjallinen kommunikointi

Tilintarkastajan tulee myös dokumentoida asiakkaan kanssa käydyt merkittäviä seikkoja koskevat keskustelut ja sähköpostiviestit työpapereihinsa (ISA 230).

Osassa standardeja myös edellytetään kirjallista kommunikointia suullisen kommunikoinnin sijaan.

Tilintarkastajan kannalta kaikissa asiakassuhteissa pakollisia kommunikointeja ovat vähintään toimeksianto-kirje ja vahvistuskirje.

Toimeksiantokirjeen avulla sovitaan tilintarkastustoimeksiannon ehtoista toimivan johdon kanssa. Vahvistuskirjeen tavoitteena on esimerkiksi saada kirjallisena vahvistus siitä, että hallinto katsoo täyttäneensä tilinpäätöksen laatimista koskeneet velvoitteensa ja että tilintarkastajalle on annettu käyttöön tarvittavat tiedot.

Näiden tarkempaa sisältöä on säädely ISA-standardeissa, ja käytännössä nämä kirjeet tulisi olla hallussa ennen kuin tilintarkastaja voi antaa kertomuksen tilikaudesta.

Usein pienimmissä asiakkaissa kommunikointi tyypistyy helposti toimeksiannon alussa saatuun toimeksiantokirjeeseen ja myöhemmin vuosina vain vahvistuskirjeisiin. Ja näistäkin saatetaan todeta asiakkaalle, että nämä nyt on tämmöisiä pakollisia lipulappusia, että voidaan antaa kertomus.

Usein onnistuneimmissa kumppanuuksissa myös kirjanpitäjä on monissa keskusteluissa mukana ja tietoa jaetaan avoimesti jokaiselle osapuolelle.

Olisiko tämä se kevät, kun kaikkien kiireiden keskellä yrittäisi järjestelmällisesti tavata asiakkaat?

Riittävätkö pelkät kirjeet?

Pelkkien kirjeiden lähettely ei ole paras luomaan syvää luottamusta siihen, että tilintarkastaja on oikeasti kiinnostunut asiakkaasta ja siitä, miten asiakkaalle menee. Puhumattakaan siitä, mitä lisäarvoa keskustelu saattaa tuoda asiakkaalle ilman, että tilintarkastaja edes itse tajuaa asiaa.

Pelkkien kirjeiden lähettäminen ei myöskään auta poistamaan asiakkaiden mielikuvaa siitä, että tilintarkastus on vain pakollinen vuosittainen kustannuserä, josta ainoat näkyvät osat ovat muutama kirje ja tilintarkastuskertomus – sekin aina vain samanlaisena.

Kaikki osapuolet mukaan keskusteluun

Asiakkaan lisäksi keskusteluissa on hyvä pitää mukana myös kirjanpitäjä. Usein onnistuneimmissa kumppanuuksissa myös kirjanpitäjä on monissa keskusteluissa mukana ja tietoa jaetaan avoimesti jokaiselle osapuolelle.

Mitä pienemmästä asiakkaasta on kyse, sitä todennäköisemmin asiakas käyttää tilitoimistoa. Tilintarkastajalla saattaa olla samalta kirjanpitäjältä useita asiakkaita, jolloin tilintarkastajalla voi olla valmiiksi hyvä keskusteluyhteys kirjanpitäjään. Tämä saattaa johtaa siihen, että helppouden ja nopeuden vuoksi asiakkaan kanssa yleensä käytävä keskustelu siirtyy kirjanpitäjän kanssa käydyksi jutusteluksi.

Asiakkaan kohtaaminen

Luottamusta on vaikea luoda kumpaankaan suuntaan, jos minkäänlaista aitoa vuorovaikutusta ei tapahdu osapuolien välillä.

Näin digiaikanakaan mikään ei päihitä kasvotusten tapahtuvaa kommunikointia. Kun näkee keskustelun toisen

osapuolen, on helpompi varmistaa, ettei sähköpostirivien välistä ymmärretä mitään väärin. Kasvotusten voidaan luontevasti käydä läpi tilintarkastajaa tai asiakasta askarruttavia asioita ja vaikka vilkaista nopeasti yhdessä kirjanpito-ohjelmasta esimerkkilaskua.

Mikään ei myöskään voita sitä hyvää mieltä, jonka onnistunut palaveri tuo asiakkaan lisäksi tilintarkastajalle.

Aikaa kasvokkain tapaamiseen

Tuskin kukaan tilintarkastaja lähtee alalle sillä ajatuksella, ettei haluaisi myös jutella asiakkaan kanssa.

Etenkin keväisin tilintarkastajasta voi tuntua, että mielenkiintoisia asiakkaita ja tekemistä riittää, mutta aikaa ei ole.

Vuosien saatossa ja työmäärän lisääntyessä yhteydenpito on saattanut valua vain tilintarkastajan sekä kirjanpitäjän väliseksi ja asiakas on unohtunut siinä samalla.

Olisiko tämä se kevät, kun kaikkien kiireiden keskellä yrittäisi järjestelmällisesti tavata asiakkaat? Vaikka kuinka tuntuisi siltä, että yrityksen toiminta on jatkunut ennallaan sitten viime tapaamisen, joka oli vuosia sitten. Tänä on paras hetki tehdä muutos. ■

Sari Hakala
HT

Sari Hakala on NeonAudit Oy:n osakas ja toimitusjohtaja.

24

Tilinpäätösraportointi

a tA

A d a t a D a t a d A T A d a T DATA

d A T A d a T a

Riitta Pelkonen

TILINPÄÄTÖS- RAPORTOINTI SIIRTYY DIGIAIKAAN

Kuva iStockphoto

Maailma muuttuu vauhdikkaasti digitaalseksi, minkä takia myös tilinpäätösraportointia kehitetään digitalisaation suuntaan. Esimerkkinä toimii ESEF eli European Single Electronic Format, joka edellyttää eurooppalaisia listayhtiöitä raportoimaan tilinpäätökset ja toimintakertomukset yhtenäisessä sähköisessä muodossa.

A DATA DATA DATA DATA DATA DATA DATA DA

teknologian kehittyminen, sääntelyn lisääntyminen ja uuden diginatiivisukupolven astuminen työelämään vievät tilinpäätösraportointia digitalisaation suuntaan. ESEF eli European Single Electronic Format edellyttää eurooppalaisia listayhtiöitä raportoimaan tilinpäätökset ja toimintakertomukset yhtenäisessä sähköisessä muodossa vuoden 2020 tilinpäätöksistä alkaen.

ESEF mainitaan lokakuussa 2017 annetun eurooppalaisen ministeritason Tallinnan julistuksessa, joka sisältää periaatteita sähköiselle asioinnille. Siinä edellytetään Euroopan komissiolta toimia tutkia uusia mahdollisuuksia yhtiöiden taloudellisen tiedon vertailtavuuden, läpinäkyvyyden ja saatavuuden parantamiseksi sekä hallinnollisen taakan vähentämiseksi. ESEF on ehkä vasta alkua taloudellisen raportoinnin digitalisaatiossa.

Tilinpäätökset koneluettaviksi

Listayhtiöiden tilinpäätösraportoinnissa perinteiset pdf-muotoiset tilinpäätökset eivät jatkossa enää riitä, vaan listayhtiöiden konsernitilinpäätösten tulisi ESEF:n myötä olla strukturoidussa eli rakenteisessa muodossa ja konekielisesti luettavissa. ESEF voi tuoda myös muutoksia tilintarkastajien työn laajuuteen, jos konekielisille tilinpäätöksille tulee varmennusvaatimus.

Tilinpäätöstietojen strukturoitu muoto parantaa tietojen vertailtavuutta sekä muunto- ja siirtomahdollisuuksia toisiin järjestelmiin. Strukturoidussa muodossa olevat suuret tietomassat ovat jatkossa kaikkien halukkaiden, kuten sijoittajien, analyytikoiden ja valvojien käytettävissä. Tilinpäätösten tarkempi analytiikka mahdollistuu

ja keinoälysovellukset tulevat työkaluiksi myös tilinpäätöstietojen hyödyntämisessä.

Kohti yhtenäistä raportointimuotoa

Uusien vaatimusten taustalla ovat vuonna 2013 tehdyt muutokset listayhtiöiden avoimuusvaatimusten harmonisointia koskevaan avoimuusdirektiiviin. Direktiivimuutoksiin sisältyi vaatimus listayhtiöille laatia tilinpäätös ja toimintakertomus yhtenäisessä sähköisessä raportointimuodossa (ESEF).

Direktiivimuutoksen seurauksena Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA) sai tehtäväkseen kehittää teknisen sääntelystandardiluonnoksen (RTS), joka määrittää tarkemmin sähköisen raportoinnin muodon.

ESMA julkaisi joulukuussa 2017 luonnoksen ESEF:iä koskevaksi tekniseksi sääntelystandardiksi. Komission hyväksynnän jälkeen, oletettavasti vuonna 2018, siitä tulee delegoitu asetus, joka on suoraan listayhtiöitä sitovaa sääntelyä. ESMA julkaisi samaan aikaan RTS-luonnoksen kanssa ESEF:iin liittyvän raportointimanuaalin ja muuta aiheeseen liittyvää materiaalia. ESEF on tarkoitus toteuttaa XHTML:n ja iXBRL:n avulla.

ESEF-suunnitelmien mukaan listayhtiöiden tulisi laatia tilinpäätös ja toimintakertomus XHTML-muodossa vuoden 2020 tilinpäätöksistä alkaen. Suunnitelmien mukaan XHTML-muotoiseen dokumenttiin liitettäisiin XBRL-kielellä taksonomian mukaisesti merkityt konsernin

Tilinpäätöstietojen strukturoitu muoto parantaa tietojen vertailtavuutta sekä muunto- ja siirtomahdollisuuksia toisiin järjestelmiin. Suuret tietomassat ovat jatkossa kaikkien halukkaiden, kuten sijoittajien, analyytikoiden ja valvojen käytettävissä.

laaja tuloslaskelma, tase, rahavirtalaskelma ja laskelma oman pääoman muutoksista. XBRL-merkinnät vietäisiin XHTML-dokumenttiin Inline XBRL (iXBRL) -mekanismi avulla. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot, toimintakertomus ja emoyhtiön erillistilinpäätös liitettäisiin tämän hetkisen tiedon mukaan vuoden 2020 tilinpäätöksissä XHTML-dokumenttiin esimerkiksi pdf:nä. Tilinpäätöksen liitetiedot tulisi olla merkitty XBRL-kielellä vuoden 2022 tilinpäätöksistä alkaen. ESEF:n XBRL-vaatimus ei koskisi toimintakertomusta eikä emoyhtiön erillistilinpäätöstä. XHTML- ja iXBRL-vaatimukset eivät koskisi tilinpäätöstiedotteita eivätkä puolivuotiskatsauksia.

XBRL-muotoinen raportointi on käytössä monessa maassa. Yhdysvaltain arvopaperimarkkinavalvoja (SEC) edellyttää jo tällä hetkellä ulkomaisten listautujien raportoinnin tilinpäätöksensä XBRL-muodossa. XBRL-muotoista tietoa ottavat vastaan tällä hetkellä myös muutamien Euroopan maiden kaupparekisteri ja verottaja, ja XBRL:ää käytetään yleisesti myös pankki- ja vakuutussektorin viranomaisraportoinnissa.

Päälaskelmat tarkalla tasolla

Strukturoitu sähköinen raportointi XBRL:llä edellyttää taksonomian käyttöä. Taksonomia toimii raportoinnin tilikarttana. Tilinpäätösten raportoinnissa tulisi käyttää ESMA-taksonomiaa, jossa on pohjana voitto

taoittlemattoman organisaation IFRS Foundationin IFRS-taksonomia. ESMA-taksonomia sisältää ESMAN omia laajennuksia taksonomiaan esimerkiksi yhtiöiden tunnistamisesta.

Konsernitilinpäätöksen päälaskelmat eli laaja tuloslaskelma, tase, rahavirtalaskelma ja oman pääoman erittely merkittäisiin taksonomian määrittelemillä XBRL-merkeillä sillä yksityiskohtaisuuden tasolla, jolla yhtiön IFRS:n mukaiset päälaskelmat laaditaan.

Liitetietoja koskisi kevennetty vaatimus siten, että konsernitilinpäätöksen liitetiedot merkittäisiin XBRL:llä block-tag:na, jolloin yksi liitetieto kokonaisuudessaan olisi yksi XBRL-merkki, eikä liitetiedon sisältöä tarvitsisi eritellä erillisin XBRL-merkein.

Vertailtavuus edellyttää yksityiskohtaista raportointia

XBRL-taksonomian avulla tilinpäätösten numeerista informaatiota voidaan vertailla tai muuten hyödyntää yli yhtiö- ja kielirajojen, kun numeerisella informaatiolla on eri yhtiöissä ja eri maissa sama "nimilappu" käännettynä kunkin yhtiön omalle kielelle. XBRL-muotoinen informaatio on helposti siirrettävissä eri järjestelmiin.

Jotta strukturoiduista tilinpäätöstiedoista saataisiin täysi hyöty, tulisi XBRL-merkintöjen olla tarpeeksi yksityiskohtaisella tasolla. Esimerkiksi ESEF:n määrittelemä tilinpäätöksen liitetietojen block-tagging ei vielä riitä saamaan liitetietoja täysin vertailukelpoisiksi eri yhtiöiden välillä. XBRL:n käyttöönotto tulee kuitenkin kevyemmäksi, kun liitetiedot merkitään blockeina. Raportoitavan tiedon yksityiskohtaisuutta saatetaan myöhemmin lisätä saatujen käyttökokemusten jälkeen.

Raportoitavien yhtiöiden osalta raportointi helpottuu vasta, kun tiedonsiirto XBRL-muotoon on automatisoitu ja taksonomia on opittu soveltamaan oikein ja yhtenäisesti. Suuremman luokan hyödyt yhtiöt voivat saada vasta, kun eri viranomaiset yhdistävät raportointivaatimuksiaan. Yhtiöiden tulisi kuitenkin arvioida, mitä hyötyjä ne voivat saada XBRL-muotoisen tiedon tarjoamisesta muille tiedonkäyttäjätahoille kuin viranomaisraportointiin.

Tilinpäätöksen varmennus tärkeää

EU:n komissiosta saatujen alustavien tietojen mukaan XHTML-dokumenttiin sisältyvä sähköisessä muodossa

Lue lisää

ESMAN verkkosivuilta löytyy ESEF-aineistoa osoitteista:

www.esma.europa.eu/policy-activities/corporate-disclosure/european-single-electronic-format ja www.esma.europa.eu/field-test-esef.

IFRS Foundation on julkaissut Using the IFRS-taxonomy Preparers' Guide -dokumentin, jossa on paljon hyödyllistä informaatiota taksonomian soveltamisesta. Dokumentti löytyy osoitteesta: www.ifrs.org/-/media/feature/resources-for-preparers/xbrl-using-the-ifrs-taxonomy-a-preparers-guide-december-2017.pdf

Termit tutuiksi

- ESEF** (European Single Electronic Format) – Eurooppalainen yhtenäinen raportointiformaatti.
- iXBRL** eli Inline XBRL on mekanismi, jolla XBRL-merkinnät viedään XHTML-dokumentiin.
- OAM** (Officially Appointed Mechanism) on avoimuusdirektiivin vaatimuksiin pohjautuva listayhtiöiden säänneltyjen tietojen säilytyspaikka, kansallinen tiedotevarasto. Suomessa tiedotevarastoa ylläpitää Nasdaq Helsinki Oy.
- XBRL** (eXtensible Business Reporting Language) on suunniteltu taloudellisten tietojen, kuten tilinpäätösten tai kirjanpidon, kuvaamiseen sähköisessä muodossa. XBRL pohjautuu XML-kieleen (eXtensible Markup Language), joka on metakieli rakenteellisten kuvauskielten kehittämiseksi. XBRL-kieltä kehittää jäsenyritysten, organisaatioiden ja virastojen voittoa tavoitteleva yhteisliittymä XBRL International.
- XHTML** (eXtensible Hypertext Markup Language) on XML:n muotovaatimukset täyttävä verkkosivujen merkintäkieli, käytetään yleisesti verkkosivujen tekemisessä.
- RTS** (Regulatory Technical Standard) – EU:n 2-tason sääntelyä, joka tulee sitovaksi sääntelyksi komission delegoidun asetuksen muodossa.
- Taksonomia** kuvaa raporttien rakenteen ja on ikään kuin tilinpäätösraportoinnin tilikartta. Se sisältää tiedon mm. dokumenteissa esiintyvistä tiedoista, niiden yhteyksistä toisiinsa sekä niistä käytettävistä nimikkeistä.

Konekielisesti luettavissa olevan tilinpäätöksen varmennus ei voi olla heikompi kuin paperilta ihmissilmin luettavissa olevan.

oleva listayhtiön tilinpäätös muodostaisi jatkossa tilintarkastettavan kokonaisuuden. Tilintarkastajan tulisi varmentaa, että tilinpäätöksen elektroninen rakenne eli XBRL-merkit vastaavat ihmissilmin luettavissa olevan tilinpäätöksen sisältöä. Vaatimus XBRL-muotoisten tietojen varmennuksesta perustuu komission mukaan avoimuusdirektiiviin ja tilinpäätösdirektiiviin.

Konekielisesti luettavissa olevan tilinpäätöksen varmennus ei voi olla heikompi kuin paperilta ihmissilmin luettavissa olevan. Komissio ei vielä tätä artikkelia kirjoitettaessa ole antanut asiasta virallista kannanottoa, joten lopullisia päätelmiä asiasta ei voi vielä tehdä.

XBRL-muotoisten tilinpäätöstietojen varmennus parantaisi raportoidun tiedon luotettavuutta ja sen käytettävyyttä. Sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa on esimerkkejä siitä, kuinka varmentamattoman tiedon laatu ei ole aina parasta mahdollista. Varmennusvaatimuksen ulottaminen XBRL-merkkeihin tarkoittaisi toteutuessaan muutoksia tilintarkastajien toiminnan laajuuteen.

Tiedot kansalliseen tiedotevarastoon

Nykyisin listayhtiöt toimittavat tilinpäätöstiedot kansalliseen tiedotevarastoon pörssitiedotteen liitetiedostona (pdf). Asetuksen voimaantulon jälkeen tiedotevarastoon toimitetaan XHTML-dokumenttiin liitetty strukturoidut iXBRL-muotoiset konsernitilinpäätökset ja ei-strukturoidut muut tiedot, kuten esimerkiksi hallituksen toimintakertomus ja emoyhtiön erillistilinpäätös.

Suomessa Helsingin Pörssi toimii avoimuusdirektiivin edellyttämän kansallisen tiedotevaraston (Officially Appointed Mechanism, OAM) ylläpitäjänä. Nasdaq arvioi parhaillaan muutosten tarvetta tiedotevaraston teknisiin ratkaisuihin.

Euroopan komissiolla on meneillään myös hanke, joka tähtää eri maiden tiedotevarastojen yhdistämiseen niin kutsutulla lohkoketjuteknologian avulla. Toteutuessaan tämä toisi myös XBRL-muotoisen raportoinnin edut esille entistä paremmin.

ESMA on päättänyt perustaa pysyvän työryhmän edistämään ESEF:n täytäntöönpanoa. Työryhmän tarkoituksena on laatia tarvittavaa lisäohjeistusta listayhtiöille ja ohjelmistotoimittajille ESEF:iä koskevan sääntelystandardin vaatimusten toteuttamiseksi. Tavoitteena on, että sääntelystandardin vaatimuksia sovellettaisiin eri maissa samalla tavalla. Suomi osallistuu tähän ESMAn työhön. ■

Riitta Pelkonen

Riitta Pelkonen toimii IFRS-tilinpäätös-
asiantuntijana Finanssivalvonnassa.

Pohjoismaiset tilintarkastajat ovat edelläkävijöitä digitalisaatiossa

Pohjoismaisilla tilintarkastajilla on hyvät valmiudet digitalisaation tuomiin muutoksiin. Teknologiakehitys lisää entisestään tilintarkastajien mahdollisuuksia huomioida asiakkaiden tarpeita.

Sain aloittaa vuoden 2018 tapaamalla pohjoismaisia kollegoitani Nordiska Revisorsförbundetin eli Pohjoismaisen Tilintarkastajaliiton seminaarissa. Pohdimme yhdessä, miten haluamme kehittää tilintarkastusalaa tänä ja seuraavina vuosina. Samalla mietimme, millaisia viestejä haluamme viedä eurooppalaisille ja globaaleille kollegoillemme toimialan toivotusta suunnasta.

Tilintarkastajan rooli muuttuu

Keskustelimme tapaamisessamme syvällisesti toimialan ja tilintarkastajan roolin muuttumisesta teknologisen kehityksen myötä. Korostimme tarvetta tarjota palveluja pk-yrityksille toimintaympäristön muutokset tunnistuen. Olimme yhtä mieltä siitä, että tilintarkastusta tulee kehittää entisestään huomioimaan vieläkin paremmin tarkastettavien yhteisöjen erilaiset tarpeet.

Teknologinen murros vaikuttaa jo tällä hetkellä työskentelytapoihimme ja työvälineidemme kehittymiseen. Samanaikaisesti se muokkaa tilintarkastajan roolia ja mahdollistaa aiempaa asiakaslähtöisemmät ja

monipuolisemmat analyysit, kun saamme ajantasaisemmin tietoa useista eri järjestelmistä.

Tilintarkastajilla on digivalmiudet

Toteutimme viime kesänä pohjoismaisen kyselyn tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen digivalmiudesta. Vastaus oli selvä: valmiudet ovat hyvät.

Näemme kuitenkin, että tilintarkastajien tulee kehittää jatkuvasti valmiuksiaan. Kouluttautumalla tilintarkastajat pystyvät vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin muutoksen keskellä.

Edelläkävijän rooli digitalisaatiossa on mieluinen

Totesimme olevamme pioneereja digiselvityksen tekemisessä. Meillä pohjoismaisilla tilintarkastajilla näyttää olevan kansainvälisesti edelläkävijän rooli paitsi erilaisten talous- ja toimintajärjestelmien digitalisaation kehityksessä, myös tilintarkastajien ja talouden ammattilaisten roolin kehittämisessä. Edelläkävijän rooli ei aina ole helppo, mutta meille se on mieluinen. Me Suomen Tilintarkastajat ry:ssä olemme mukana kehitystyössä niin Suomessa kuin erilaisilla kansainvälisillä foorumeilla.

Entä sinä - Mikä on sinun ajatuksesi, miten taloudellinen informaatio kehittyy? Miten informaation käytettävyyttä ja luotettavuutta palvelisi sinun tarpeitasi?

MARIA GRÖNROOS, KHT

Maria Grönroos on hallituksen varapuheenjohtaja Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.

Kirjoitus on julkaistu alun perin Suomen Tilintarkastajat ry:n Tilintarkastuksen asiantuntijoille -blogissa.

Tilintarkastajien työ ja asiakkaiden taloushallinto digitalisoituvat kiihtyvällä vauhdilla. Digitalisaatio luo tilintarkastajille mahdollisuuksia kehittää tarkastustyötä ja tuoda näin uutta lisäarvoa asiakkaille. Yhdistyksemme on mukana keskeisissä digihankkeissa ja -työryhmissä, joissa tuomme esiin tilintarkastuksen näkökulmaa ja erityistarpeita.

Data-analytiikkatyöryhmä pk-toimeksiannoista

Olemme perustaneet pk-sektorin tilintarkastajista koostuvan data-analytiikkatyöryhmän. Tavoitteena on kartoittaa markkinoilla olevia data-analyysityökaluja ja mahdollisuutta tuoda jäsenille helppokäyttöinen, edullinen ja pk-toimeksiantoihin soveltuva työkalu

- pohtia data-analytiikan käyttömahdollisuuksia pk-toimeksiannoissa
- rakentaa analyysimalleja pk-toimeksiantoihin
- keskustella ohjeistus- ja koulutus-tarpeista.

Työryhmän sihteeri ja työkalun alustava kartoittaja on Suomen Tilintarkastajat ry:n tilintarkastus-asiantuntija **Riitta Laine**. Työryhmän jäseniä ovat **Fredrik Bäck** (Hill Audit Oy), **Harri Rekilä** (Digital Audit Company Oy), **Jaakko Rönkkö** (Revisium Oy), **Jani Leskinen** (Nexia Oy), **Jukka Prepula** (Tiliextra Oy) ja **Sari Hakala** (NeonAudit Oy) sekä **Jarkko Raitio** (Suomen Tilintarkastajat ry). Ryhmää täydennetään tarpeen ja kiinnostuksen mukaan.

Yhteistyöfoorumi taloushallinnon ohjelmistotalojen kanssa

Suomen Tilintarkastajat ry liittyy Taloushallintoliiton Taloushallintoalan ohjelmistot-foorumiin. Foorumissa on mukana useita suomalaisia ohjelmistoyrityksiä.

– Foorumi tarjoaa keskeisille sidosryhmille, kuten tilin-

Suomen Tilintarkastajat MUKANA KESKEISISSÄ DIGIHANKKEISSA ja -työryhmissä

tarkastajille, kätevästä väylästä ajatusten ja tietojen vaihtoon sekä toimintamallien kehittämiseen taloushallinnon ohjelmistoyritysten kanssa, kertoo Taloushallintoliiton asiantuntija **Janne Fredman**.

Vaikutamme foorumissa ohjelmistojen kehittämiseen ja nostamme esille seuraavia aihealueita:

- tilintarkastuksessa tarvittavan tiedon saatavuus ja luotettavuus
- ohjelmistokohtaiset mahdollisuudet datan analysoimiseksi.

Foorumi kokoontuu ensimmäisen kerran huhtikuussa aiheenaan tulo-rekisteri. Kesäkuussa asioita tarkastellaan erityisesti tilintarkastuksen näkökulmasta.

XBRL-asioissa myös mukana

Suomen Tilintarkastajat ry kuuluu XBRL Suomi -konsortioon. Konsortion tavoitteena on, että Suomessa otettaisiin käyttöön XBRL-raportointikieli yritysten taloudellisten tietojen esittämisessä. XBRL-raportointi ottaa uusia harppauksia, kun XBRL-tilinpäätökset tulevat pakollisiksi listayhtiöille vuodesta 2020 eteenpäin. Listayhtiöiden XBRL-raportointiin liittyviä kysymyksiä käsitellään konsortion IFRS-työryhmässä, joka piti ensimmäisen kokouksensa helmikuussa 2018.

Taloushallintoliiton koordinoima TAL-TIO-hanke päättyi loka-kuussa 2018 ja sai jatkoa Teknologiateollisuuden RTECO-hankkeessa. ■

Lue lisää

Suomen Tilintarkastajat ry seuraa taloushallinnon digitalisointia koskevia kansallisia ja kansainvälisiä hankkeita. Lue lisää verkkosivuiltamme www.suomentilintarkastajat.fi, Twitter- ja LinkedIn-tileiltämme ja tietysti Profiitti-lehdestä!

30

Tilintarkastajapäivä

Tunnelmapaloja

Tilintarkastajapäivä 12.1.2018
Finlandia- talossa alkoi iloisissa merkeissä kahvia juoden ja kuulumisia vaihtaen. Mitä kaikkea päivä tuokaan tullessaan?

TEKSTI **Paula Hämäläinen** KUVAT **Mikael Kaplar**

Ihan täysin uutta Tilintarkastajapäivässä oli paneelikeskustelu. Kauppalehden toimittaja **Olli Herrala** (kuvassa oikealla) moderoi paneelia aiheesta: Miten pk-yritysten rahoitus kehittyy. Pulppuavasta ilmapiiristä jäi tunne, että niin panelistit kuin osallistujat pitivät uutuuttamme onnistuneena.

Paneelissa keskityttiin erityisesti näihin kysymyksiin:

- Miten joukkorahoittaja toimii?
- Mitkä ovat uudet mallit pk-yritysten rahoituksessa ja mitä uusi teknologia mahdollistaa?
- Moderni tilintarkastaja on keskustelukumppani, mitä tämä tarkoittaa?

Kysymyksiin vastasivat ja keskustelua kuljettivat:

- Kaupallinen johtaja **Perttu Jalkanen**, Arex Oy
- Pääekonomisti **Mika Kuusmanen**, Suomen Yrittäjät
- Toimitusjohtaja **Pia Santavirta**, Pääomasijoittajat
- Toimitusjohtaja **Piia-Noora Kauppi**, Finanssiala ry

Loppupäivästä professori **Seppo Villa** Helsingin yliopistosta kertoi lähipiiritoimien käsittelystä kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä sekä huomioonniesta tilinpäätöksen ja hallinnon tarkastuksessa. Muita aiheita olivat:

- Analytiikka tilintarkastuksessa | **Pertti Ojala**, KPMG Oy Ab
- Kontrollien tarkastus käytännössä | **Helge Vuoti**, BDO Oy
- Tekoäly tekee pian työsi | **Timo Haanpää**, The Curious AI Company
- Aineettomien hyödykkeiden tarkastus | **Turo Koila**, KPMG Oy Ab
- Vakavien virheiden ja väärinkäytösten havaitseminen | **Petri Tahvanainen**, Maura Audit Oy
- Laadunvalvonnan havaintoja | **Riikka Harjula**, PRH

Tilintarkastajapäivästä

Seminaariosuuden perään oli järjestetty yllätys, josta hallituksen puheenjohtaja **Petri Kettunen** kertoo tässä kuvassa: Seuraavaksi on ilo ja kunnia palkita tilintarkastusalan aktiiveja. Kunniakirjaa ojentamassa on hallituksen varapuheenjohtaja **Maria Grönroos** ja kukituksesta vastaamassa toiminnanjohtaja **Sanna Alakare**.

Ja siinä he ovat, palkitut. Vuoden kouluttaja on **Jaakko Rönkkö**, vuoden vaikuttaja **Mikko Reinikainen**, vuoden tilintarkastusteen tehnyt **Christian Savtschenko** ja vuoden tulokas **Jose Kautonen**. Kuvasta puuttuu vuoden vaikuttaja **Tiina Torniainen**. Onnea! Jos haluat lukea tarkemmat perustelut palkitsemisille, tutustu: <https://www.suomentilintarkastajat.fi/toimintamme/ajankohtaista/uutiset/tilintarkastajapaivassa-palkittiin-tilintarkastusalan-aktiiveja>

Päivän lopuksi verkostoiduttiin vielä pientä purtavaa ja juotavaa nauttien. Ehkäpä juteltiin myös siitä, mikä aihe kolahti parhaiten tänä vuonna?

Ensi tammikuussa taas nähdään Tilintarkastajapäivän merkeissä!

Mistä on kysymys?

Mistä on kysymys? -palstalla avataan lyhyesti ajankohtaisia käsitteitä.

Tulorekisteri kokoaa palkkatiedot

- Tulorekisteri on sähköinen tietokanta ansio-, eläke- ja etuustiedolle.
- Laki tulotietojärjestelmästä tuli voimaan 16.1.2018, ja rekisteri otetaan käyttöön vaiheittain vuoden 2019 alusta.
- Työnantajat ilmoittavat palkkatiedot keskitettyyn tulorekisteriin, josta ne välittyvät tiedon käyttäjille. Ilmoitus on tehtävä viimeistään viiden päivän päästä palkan maksupäivästä.
- Tulorekisteri on osa julkisten palveluiden digitalisointia. Se antaa kansalaisille mahdollisuuden tarkastella itseään koskevia palkka-, etuus-, ja eläketulotietoja reaaliaikaisesti.

Lisätietoja tulorekisteristä löydät verohallinnon verkkosivuilta.

Edunsaajarekisteri osakasluettelon rinnalle

- Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön on pidettävä osakkeista ja niiden omistajista osakasluetteloa.
- Rahanpesulain (voimaan 3.7.2017) mukaan osakasluettelon rinnalla on pidettävä edunsaajarekisteriä.
- Edunsaajarekisteri on luettelo yhteisön tosiasiallisista edunsaajista eli henkilöistä, jotka joko omistavat yhteisön tai käyttävät siinä määräysvaltaa.
- Edunsaaja on henkilö, jolla on yli 25 prosentin suora omistus tai ääniosuus yhteisössä. Jos omistus- tai äänivaltaisuus on toisen yhteisön hallussa, rekisterinpitäjän on selvitettävä, ketkä henkilöt voivat tehdä itsenäisesti päätöksiä kyseisessä, omistavassa yhteisössä.
- Edunsaajarekisteriin merkitään omistajan tai edunsaajan nimi, syntymäaika, kansalaisuus, asuinmaa sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.
- Rahanpesulaki velvoittaa kaikki yhteisöt ilmoittamaan tosiasialiset edunsaajansa Patentti- ja rekisterihallitukselle 1.7.2020 mennessä. Ilmoitusvelvollisuus koskee yksityisiä osakeyhtiöitä, avoimia ja kommandiittiyhtiöitä, eurooppayhtiöitä, osuuskuntia ja rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä.

Tietosuojaudistus tuo muutoksia henkilötietojen säilyttämiseen

- EU:n tietosuoja-asetus astuu voimaan 25.5.2018. Se yhdenmukaistaa henkilötietojen käsittelyyn liittyvän sääntelyn EU:n sisällä.
- Uudistus vaikuttaa erityisesti yritysten hallussa pitämiin henkilötietoihin
 - kerättävien tietojen määrä pitää minimoida ja niiden tulee olla välttämättömiä palvelun kannalta
 - virheelliset tiedot tulee poistaa viipymättä ja tietojen oikeellisuutta tulee ylläpitää.
- Yritykseen on nimettävä tietosuojavastaava, jos sen ydinliiketoimintaan kuuluu rekisteröityjen henkilöiden seuranta tai arkaluontoisten henkilötietojen käsittely.
- Tietosuoja-asetuksen lainlyönnistä voidaan antaa huomautus tai määrätä sakkoa.

Uusi esitteemme: Tilintarkastaja – monipuolinen osaaja ja yrittäjän kumppani

tunnustelimme syksyllä 2017, kannattaisiko meidän tehdä uusi esite tilintarkastusalasta ja tilintarkastajan työstä. Ajatuksena oli, että tuomme esille tilintarkastuksen merkitystä ja lisäarvoa niin yritysten kuin koko yhteiskunnan näkökulmasta.

Ja herättihän esite ajatuksia, nimittäin innostusta! Mukaan lähti niin ilmoittajia kuin tilintarkastajia, jotka kertovat omasta työstään. Saimme myös asiakaskulmaa mukaan: tilintarkastaja nähdään parhaimmillaan business advisorina, josta on apua pitkin vuotta verotukseen ja kirjanpitoon liittyvissä kysymyksissä.

Esitteemme on suunnattu laajalle yleisölle, ja haluamme sen avulla selkiyttää käsitystä siitä, mitä tilintarkastaja tekee.

Näemme tunnettuustyömmme kantavan hedelmää, kun saamme jatkossakin motivoituneita tilintarkastajia alalle. Ja kun asiakkaat tietävät, missä kaikessa tilintarkastaja voi auttaa.

Olemme ehtineet jo testauttaa esitettämme. Se on ollut mukanamme Tili- ja veropäivillä, taloustoimittajille järjestämässämme tilaisuudessa, kauppatieteen opiskelijoiden Kylteripäivillä ja erinäisissä

tapaamissamme. Palaute on ollut positiivista: Esite antaa raikkaan ja monipuolisen kuvan tilintarkastuksesta. Esitettä esitellessämme olemme saaneet kuulla kokemuksia siitä, kuinka tärkeää tilintarkastajan työ on.

Kun olemme tavanneet opiskelijoita, tietyt kysymykset ovat toistuneet: Minkälaista on tilintarkastajan työ ihan käytännön tasolla? Entä miten digitalisaatio vaikuttaa työhön? Jos haluat tietää vastauksemme, tutustu esitteeseen! ■

Esitteessä kerrottua:

Tilintarkastaja – mukana jatkuvassa muutoksessa

”Työn hienoimpia puolia on haastavuus ja monipuolisuus”

Sinustako tilintarkastaja? Suuntaa opintojasi ja hanki työkokemusta!

Tilintarkastaja – asiakaslähtöinen sparraaja ja yrittäjän kumppani

”Mun tilkkari on sosiaalinen, asiakaslähtöinen ja yhteistyötaiteinen”

”Pikemminkin business advisorin roolissa”

Tilintarkastus lisää sidosryhmien luottamusta yritystä kohtaan

Paula Hämäläinen
FM

Paula Hämäläinen toimii viestintä- ja jäsenpalvelu-
asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä

Lue lisää

Saa myös jakaa!

Jaa sinäkin esitettä asiakkaillesi, yhteistyökumppaneillesi tai vaikka sometuttavuuksillesi. Kiitos avustasi!

Tutustu esitteeseen:

Kumpaa sinä suosit, sähköistä vai painettua esitettä?

Sähköisen esitteen löydät verkkosivuiltamme: www.suomentilintarkastajat.fi/tilintarkastus/mita-tilintarkastus-on/tilintarkastaja-monipuolinen-osaaja-ja-yrittajan-kumppani

Painettua esitettä voit tilata jaettavaksi esimerkiksi opiskelijoille tai asiakkaille. Ole yhteydessä viestinta@suomentilintarkastajat.fi.

Sari Lounasmeri toimii
Pörssisäätiön toimitusjohtajana.

SARI LOUNASMERI

Avoimuutta johdon palkitsemiseen

Yhtiökokous päättää pian johdon palkitsemisesta – mutta mitä johdolla tarkoitetaan?

Valtiovarainministeriön työryhmä valmistelee Osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutosten kansallista käyttöönottoa.

Työryhmän kausi päättyy 31.3.2018, ja lakien tulee olla voimassa 10.6.2019. Vaalien rytmityksen takia lait on säädettävä jo tämän eduskunnan aikana, jotta määräaika ei ylitetä.

Keskeinen kysymys on, tarkoitetaanko johdolla vain hallitusta ja toimitusjohtajaa vai myös johtoryhmää. Hallitus ja toimitusjohtaja ovat direktiivin kannalta pakollisia tahoja, johtoryhmä on tulkinnanvarainen. Monessa maassa hallitus vastaa käytännössä meidän johtoryhmäämme: jäsenet ovat yritystä täysipäiväisesti johtamaan palkattuja henkilöitä. Sijoitusrahastolaki ja luottolaitoslaki määrittelevät, että johdolla tarkoitetaan hallitusta, hallintoneuvostoa, toimitusjohtajaa sekä kaikkia toimitusjohtajan välittömässä alaisuudessa toimivia, jotka ovat ylimmissä johtotehtävissä tai tosiasiallisesti johtavat toimintaa. Myös pörssin säännöissä johdosta puhuttaessa viitataan nimenomaan johtoryhmän jäseniin.

Pörssiyhtiöiden yhtiökokoukset ovat julkisen tarkastelun kohteena. Yhtiöissä palkitsemiseen liittyvää julkista keskustelua sekä sitoutumista pitkäaikaiseen palkitsemispolitiikkaan osin arastellaan. Laajemman johdon määrittelyn käyttämisen nähdään tekevän johtoryhmän palkoista läpinäkyviä, jonka pelätään johtavan epätoivottuun huomioon ja myös nostavan palkkatasoa. Nykyään johtoryhmän palkkojen kokonaissumma raportoidaan jälkikäteen CG-koodin

mukaisesti. Toisaalta verotietojen julkisuus tuo yksittäisten johtajien ansiot jo nyt esiin. Direktiivin mukaan yhtiökokous päättää etukäteen yrityksen johdon palkitsemispolitiikasta ja jälkikäteen tarkastellaan toteutunutta palkitsemista yksilötasolla.

Laajempi johdon määritelmä voisi auttaa keskustelun fokusoinnista palkitsemisjärjestelmiin ja palkitsemisen instrumentteihin, joita ovat esimerkiksi kiinteä palkka, luontaisedut, lyhyen aikavälin bonukset, pidemmän aikavälin bonukset, optiot, osakepalkkiot ja lisäeläkejärjestelyt. Näin julkinen keskustelu ei painotuisi vain toimitusjohtajan palkkion arvioimiseen.

Direktiivin tavoitteena on edistää pitkäaikaista osakkeenomistajavaikuttamista ja lisätä avoimuutta yhtiöiden ja sijoittajien välillä. Suomessa yhtiökokouksen, hallituksen ja ylimmän johdon välinen yhteistyö toimii hyvin. Yhteiskunta on peruseriaatteiltaan avoin, ja luotamme toisiimme.

Kansallisissa ratkaisuissa on hyvä muistaa, että yhtiöillä tai muilla markkinaosapuolilla ei ole täällä salailtavaa. On tärkeää, ettei suurelle yleisölle tule tällaista käsitystä. Näin voi tapahtua, jos yritetään mennä sieltä, missä aita on matalin.

Suomi on hienossa asemassa ensimmäisten joukossa säättämässä yhtiökokouksen roolista. Meillä on hyvä tilaisuus toimia suunnannäyttäjänä avoimuudessa. ■

Yhtiökokous päättää etukäteen yrityksen johdon palkitsemis- politiikasta.

Varmista oikeutesi, tilintarkastaja!

**Tilintarkastajan on aina varmistettava
oikeutensa suorittaa tilintarkastus.**

Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastuslautakunta (TILA) antoi marraskuussa 2017 varoituksen tilintarkastajalle, joka oli suorittanut tilintarkastuksen ilman, että häntä oli valittu tilintarkastajaksi lain edellyttämällä tavalla. Tämä oli viides varoitus tilintarkastuslautakunnalta kahden viime vuoden aikana samasta asiasta.

Tilintarkastajan tulee aina ennen tilintarkastuksen suorittamista varmistua siitä, että hänellä on oikeus suorittaa tilintarkastus. Tilintarkastusta ei voi tehdä, ellei tarkastuskohde ole valinnut tilintarkastajaa tehtävänsä lain edellyttämällä tavalla. Valintamenettelystä säädetään tarkastuskohdekohtaisessa lainsäädännössä.

Tilintarkastajalla ei ole oikeutta suorittaa tilintarkastusta esimerkiksi vain sillä perusteella, että toimitusjoh-

taja, isännöitsijä, hallituksen puheenjohtaja tai hallituksen jäsen pyytää sitä. Oman oikeusturvan kannalta tilintarkastajan kannattaa pyytää itselleen yhtiökokouksen pöytäkirja tai muu vastaava toimivaltaisen toimielimen asiakirja, johon tilintarkastajan valinta on dokumentoitu. ■

Risto Ruuska
OTK, KTM

*Risto Ruuska toimii johtavana asiantuntijana
Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.*

Tilintarkastajan valintaa koskevat säännökset:

Tarkastuskohde	Kuka valitsee, mikä pykälä	Huom!
Yksityinen osakeyhtiö	Yhtiön tilintarkastajan valitsee yhtiökokous (OYL 7:2 §)	Jos tilintarkastajia on valittava useita, yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että joku tai jotkut heistä, ei kuitenkaan kaikkia, valitaan muussa järjestyksessä (OYL 7:2 §)
Asunto-osakeyhtiö	Yhtiön tilintarkastajan valitsee yhtiökokous (AsOYL 9:2 §)	Jos tilintarkastajia on valittava useita, yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että joku tai jotkut heistä, ei kuitenkaan kaikkia, valitaan muussa järjestyksessä (AsOYL 9:2 §)
Yhdistys	Yhdistyksen kokouksessa on päätettävä tilintarkastajan valinnasta (yhdistyslaki 23 §)	Päätösvalta yhdistyksessä kuuluu sen jäsenille. Säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että päätösvaltaa käyttävät yhdistyksen valtuutetut tai yhdistyksessä sekä siihen kuuluvissa yhdistyksissä jäsenenä olevat yksityiset henkilöt liittoäänestyksessä (yhdistyslaki 16 §)
Säätiö	Hallituksen on valittava säätiölle yksi tai useampi tilintarkastaja, jollei säännöissä muuta määrätä tilintarkastajan valitsijasta (säätiölaki 4:3 §)	Jos säätiössä on hallintoneuvosto, hallintoneuvoston on valittava säätiölle yksi tai useampi tilintarkastaja, jollei säännöissä muuta määrätä tilintarkastajan valitsijasta (säätiölaki 4:3 §)
Osuuskunta	Tilintarkastajan valitsee osuuskunnan kokous (osuuskuntalaki 7:2 §)	Jos tilintarkastajia on valittava useita, säännöissä voi määrätä, että joku tai jotkut heistä, ei kuitenkaan kaikkia, valitaan muussa järjestyksessä (osuuskuntalaki 7:2 §)

MUUTOKSIA

PIE-YHTEISÖJEN TILINTARKASTUS- KERTOMUKSIIN

Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen eli niin sanottujen PIE-yhteisöjen tilintarkastuskertomuksiin tuli muutoksia viime vuonna.

Riitta Laine

Kaikki tilintarkastuskertomukset uudistuivat vuonna 2016 EU-säätelyn, tilintarkastuslain ja kansainvälisten tilintarkastusstandardien (ISA-standardien) muutosten myötä. Vuonna 2017 muutoksia tuli yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen (PIE-yhteisöjen) tilintarkastuskertomuksiin. Viimeisimmän muutoksen taustalla on EU-asetus (EU N:o 537/2014), jota sovelletaan PIE-yhteisöjen 17.6.2016 tai sen jälkeen alkaneiden tilikausien tilintarkastuksessa. EU-asetus ja sen aiheuttamat muutokset tilintarkastuskertomuksiin koskevat sekä listattuja että listaamattomia PIE-yhteisöjä.

Tilintarkastusasetuksen 10. artikla antaa tilintarkastuskertomuksen sisällöstä määräyksiä, joista suurin osa otettiin ISA-standardien vaatimusten myötä huomioon kertomuksissa jo vuoden 2016 kertomusuudistuksessa. Loput asetuksen vaatimista tiedoista huomioidaan kertomuksissa, jotka annetaan 17.6.2016 tai sen jälkeen alkaneilta tilikausilta.

Lue lisää

Suomen Tilintarkastajat ry:n verkkosivuilta löytyy lisää infoa EU-asetuksista sekä tilintarkastajan raportoinnista.

Tutustu www.suomentilintarkastajat.fi/tilintarkastus/mita-on-hyva-tilintarkastustapa

PIE-yhteisöjen tilintarkastuskertomuksiin lisättiin seuraavat asiat:

- Lausunto-osioon vahvistus siitä, että tilintarkastuslausunto on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle (tai hallitukselle) annettavan lisäraportin kanssa.
- Lausunnon perustelut -osioon ilmoitus siitä, että asetuksen 5. artiklassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja ei ole suoritettu, ja ilmoitus mahdollisista palveluista, jotka lakisääteinen tilintarkastaja on suorittanut tarkastettavalle yhteisölle ja sen määräysvallassa oleville yrityksille lakisääteisen tilintarkastuksen lisäksi, mikäli niitä ei ole esitetty tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa.
- Muut raportointivelvoitteet -osioon maininta siitä, kuka tai mikä taho on valinnut lakisääteisen tilintarkastajan, koska valinta on tehty ja kuinka kauan tilintarkastustoimeksianto on keskeytyksettä jatkunut lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön toimeksiannon aiemmat uusimiset ja uudelleenvalinnat mukaan lukien.
- Ei-listattujen PIE-yhteisöjen osalta kuvaus merkittävimmistä arvioiduista olennaisen virheellisuuden riskeistä. Nämä on käytännössä esitetty listayhtiöiden kertomuksissa jo edellisenä vuonna tilintarkastuksen kannalta merkittävissä seikoissa.

Muuttuvat raportointivaatimukset

Listaaamattomien ja listattujen PIE-yhteisöjen kertomukset poikkeavat edelleen hieman toisistaan.

Listayhtiöiden osalta tuli ISA-standardien vaatimuksista raportoida tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

(ns. Key Audit Matters, KAM) jo 2016. Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat ISA-standardien määritelmän mukaan seikkoja, jotka tilintarkastajan ammatillisen harkinnan mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa.

EU-asetuksen myötä vaatimus kuvata merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisuuden riskit koskee kaikkia PIE-yhteisöjä. Merkittävät riskit ovat ISA-standardien määritelmän mukaan sellaisia tilintarkastajan tunnistamia riskejä, jotka tilintarkastajan arvion mukaan edellyttävät erityistä harkintaa tilintarkastuksessa. Merkittäviiin riskeihin kuuluu myös väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski. EU-asetuksen raportointivaatimus koskee näistä merkittävistä riskeistä kaikkein tärkeimpiä.

Listayhtiöiden KAMit kattavat yleensä myös EU-asetuksen 10. artiklan 2 c -kohdan mukaiset merkittävimmät olennaisen virheellisuuden riskit. Kaikki KAMit eivät kuitenkaan välttämättä ole merkittäviä riskejä. Listayhtiöiden tilintarkastuskertomuksissa kerrotaan, mitkä raportoiduista KAMeista ovat asetuksen tarkoittamia merkittävimpiä riskejä.

Kirjallinen lisäraportti esitettävä

EU-asetuksen mukaan PIE-yhteisöjen lakisääteisen tilintarkastuksen suorittavan tilintarkastajan on esitettävä tarkastusvaliokunnalle kirjallinen lisäraportti.

Lisäraportti esitetään viimeistään silloin, kun tilintarkastuskertomus luovutetaan. Lisäraportti ei kuitenkaan ole julkinen asiakirja, vaan tarkoitettu ainoastaan tarkastuskohteen tarkastusvaliokunnan käyttöön. Mikäli tarkastusvaliokuntaa ei ole, raportti luovutetaan yleensä hallitukselle. Lisäraportissa on selitettävä suoritettujen lakisääteisen tilintarkastuksen tulokset ja sen on sisällettävä vähintään asetuksen 11 artiklan mukaiset seikat. ■

Riitta Laine
KHT

Riitta Laine toimii tilintarkastusasiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.

UUSIA MALLEJA SAATAVILLA

Suomen Tilintarkastajat ry laatii tai päivittää vuosittain kymmeniä tilintarkastuskertomusmalleja. Yhdistyksen mallit perustuvat tilintarkastuslakiin sekä muihin kansallisiin ja kansainvälisiin säännöksiin ja standardeihin.

Uudet PIE-yhteisöjen tilintarkastuskertomusmallit on julkaistu yhdistyksen nettisivuilla. Kaikki kertomusmallit löytyvät Tilintarkastajan raportointi 2017 -julkaisusta. Tilintarkastuskertomusmallien lisäksi Tilintarkastajan raportointi -julkaisusta löytyy ohjeistusta tilintarkastuskertomuksiin liittyen sekä muita raporttimalleja ja esimerkkejä.

Mikä PIE-yhteisö?

Tilintarkastuslaissa PIE-yhteisöllä tarkoitetaan kirjanpitolain 1:9 §:ssä tarkoitettua yhteisöä. Kirjanpitolain mukaan yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä ovat:

- suomalainen yhteisö, jonka liikkeeseen laskema osake, velkakirja tai muu arvopaperi on kaupankäynnin kohteena arvopaperimarkkinain (746/2012) 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla säännellyllä markkinalla
- luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettu luottolaitos
- vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettu vakuutusyhtiö.

Tänä keväänä listayhtiöille pakolliseksi tullut NFI-raportointi velvoittaa yhä useamman yhteisön antamaan selvityksen myös muista kuin taloudellisista tiedoista. Miten raportointi on tehtävä ja mitkä ovat erityisesti tilintarkastajan velvollisuudet siihen liittyen?

Anne Vuorio

NFI-RAPORTOINTI

– mitkä ovat tilintarkastajan velvollisuudet?

Suomen kirjanpitolain muutos, joka perustuu EU-direktiiviin, velvoittaa yleisen edun kannalta merkittävät suuret yhteisöt, joiden työntekijämäärä tilikauden aikana on keskimäärin yli 500 henkilöä, antamaan selvityksen myös muista kuin taloudellisista tiedoista.

Tämä ei-taloudellisen tiedon raportointivelvoite (Non financial information, NFI) koskee noin sataa suomalaista listayhtiötä, luottolaitosta ja vakuutusyhtiötä. Suuri osa suuryrityksistä on jo aiemmin raportoinut muista kuin taloudellisista tiedoista toimintakertomuksessaan, vuosikertomuksessaan tai yhteiskuntavastuuraportissaan, mutta ei ehkä siinä laajuudessa kuin kirjanpitolaki nyt edellyttää.

Mitä kaikkea selvitys sisältää?

NFI-selvityksen vähimmäissisältö on tyhjentävästi määritelty kirjanpitolaissa. Tiivistelmän sisällöstä löydät viereisestä laatikosta.

Jos kirjanpitovelvollinen ei joiltain osin noudata kirjanpitolaissa tarkoitettuja toimintaperiaatteita laissa mainittujen aihealueiden osalta, selvityksessä on annettava selkeä ja perusteltu syy poikkeamalle. Tämä poikkeus koskee vain toimintaperiaatteita ja niiden noudattamisen tuloksia eikä oikeuta jättämään muita oleellisia tietoja esittämättä.

Kirjanpitolaissa on myös niin sanottu turvasatamaluokse. Neuvotteluihin tai niiden kuluessa ilmeneviin tapah-tumiin tai asioihin liittyviä tietoja saadaan jättää ilmoit-tamatta, jos kirjanpitovelvollisen perustellun käsityksen mukaan tietojen julkistaminen aiheuttaisi vakavaa haittaa sen kaupalliselle asemalle. Edellytyksenä on kuitenkin, että tietojen pois jättäminen ei estä kirjanpitovelvollisen

Selvityksen vähimmäistiedot

NFI-selvityksessä on oltava tiedot siitä, miten kirjanpitovelvollinen huolehtii:

- Ympäristöasioista.
- Sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista.
- Ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.
- Korruption ja lahjonnan torjunnasta.

Lisäksi selvityksessä on oltava:

- Lyhyt kuvaus kirjanpitovelvollisen liiketoimintamallista.
- Kuvaus toimintaperiaatteista, joita kirjanpitovelvollinen nou-dattaa huolehtiessaan edellä mainituista neljästä asiasta, sekä sen soveltamat riittävän huolellisuuden turvaavat menetelmät.
- Toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset.
- Keskeiset edellä mainittuihin asioihin liittyvät riskit sekä miten kirjanpitovelvollinen hallitsee näitä riskejä.
- Tärkeimmät muut kuin taloudelliset tunnusluvut, jotka ovat merkityksellisiä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnalle.

Ei-taloudellisen tiedon raportointivelvoite koskee noin sataa suomalaista listayhtiötä, luottolaitosta ja vakuutusyhtiötä.

toiminnan kehityksen ja tuloksen sekä taloudellisen aseman vaikutusten oikeaa ja tasapuolista ymmärtämistä.

NFI-selvityksen laatii konsernin emoyhtiö konserni-tasoisista tiedoista silloin, kun se toimii emoyrityksenä määritelmän täyttävässä suurkonsernissa. Raportointi-rajat ylittävien tytäryhtiöiden ei tarvitse laatia erillisiä selvityksiä.

Hallitus ja toimitusjohtaja allekirjoittavat selvityksen. Jos NFI-selvitys sisältyy toimintakertomukseen, hallituksen ja toimitusjohtajan ei ole tarvetta allekirjoittaa sitä erikseen.

Kirjanpitovelvollinen voi antaa selvityksen osana toimintakertomusta tai erillisenä selvityksenä, jos se julkaistaan samanaikaisesti toimintakertomuksen kanssa. Vaihtoehtoisesti erillinen selvitys voidaan julkaista kirjanpitovelvollisen verkkosivuilla kuuden kuukauden kuluessa kyseisestä tilinpäätöspäivästä, jos toimintakertomuksessa viitataan tähän kyseiseen myöhemmin verkkosivuilla julkaistavaan erilliseen selvitykseen.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Lain mukaan tilintarkastajan on tarkistettava, että

1) selvitys kirjanpitovelvollisen muista kuin taloudellisista tiedoista on annettu ja 2) tiedot ovat yhdenmukaiset tilinpäätöstietojen kanssa.

Tilintarkastajan velvollisuudet ovat samat riippumatta siitä, annetaanko tiedot osana toimintakertomusta vai erillisessä selvityksessä.

NFI-selvitys on niin sanottua muuta informaatiota eikä se ole tilintarkastuksen kohteena. Tilintarkastaja ei tilin-

tarkasta esitettyjä tietoja, mutta hänen on varmistuttava siitä, että lain edellyttämät tiedot on annettu, sekä tarkistettava, ovatko tiedot yhdenmukaiset tilinpäätöstietojen kanssa. Tietojen tarkistamiseen sovelletaan ISA 720 -standardia "tilintarkastajan velvollisuudet muun informaation suhteen". Standardi ohjeistaa, kuinka muuta informaatiota käydään läpi. Toimenpiteiden osalta ohjeistus on esimerkinomaista ja tilintarkastaja käyttää ammatillista harkintaa sen suhteen, mitä toimenpiteitä hän suorittaa.

Selvitys on annettu

Kirjanpitovelvolliselle on annettu harkintavaltaa annettavien tietojen laajuuden suhteen. Lain mukaan tiedot on annettava siinä laajuudessa, kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi. Sen lisäksi, että tilintarkastaja tarkastaa, onko laissa edellytetyt tiedot annettu, hänen on myös arvioitava sitä, onko tiedot annettu riittävässä laajuudessa, jotta julkaistavaa selvitystä voidaan pitää lain edellyttämänä selvityksenä. Tilintarkastaja esimerkiksi arvioi sitä, missä laajuudessa konsernitiedot sisältyvät selvitykseen ja miten tiedot on kerätty. Lähtökohta tietojen

koostamisessa on sama kuin taloudellisen tiedon koostamisessa. Jos oleellisia tietoja ei joltain osin ole saatavissa, niin asiasta on hyvä kertoa selvityksessä.

Kirjanpitolautakunta (Kila) on antanut työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä lausunnon 1972 lain säännösten selventämiseksi. Kila toteaa lausunnossaan muun muassa, että kirjanpitolain oikean ja riittävän kuvan vaatimus koskee yksinomaan tilinpäätöstä, eikä se näin ollen ole peruste laventaa NFI-selvityksen sisältövaatimuksia. Toisaalta NFI-selvityksen tulee aina olla todenmukainen ja lukijan on liiketoimintamallin kuvauksen perusteella pystyttävä ymmärtämään, mihin yhteisön arvionluonti perustuu sekä miten yhteisö luo ja säilyttää arvonsa tulevaisuudessa.

Tiedot ovat yhdenmukaiset tilinpäätöstietojen kanssa

Tilintarkastajan on luettava NFI-selvitys ja tarkistettava, ovatko selvityksen ja tilinpäätöksen tiedot yhdenmukaiset. Tilintarkastaja arvioi, onko näiden välillä olennaista ristiriitaisuutta hänen tilintarkastusta suorittaessaan hankkimansa tietämyksen ja tekemiensä johtopäätösten perusteella. Tilintarkastaja käyttää ammatillista harkintaa sen suhteen, mitä tarkastustoimenpiteitä hän suorittaa. Hän voi esimerkiksi verrata NFI-selvitykseen sisältyviä lukuja ja muita tietoja tilinpäätöksessä esitettyihin lukuihin ja muihin tietoihin, jos näiden on tarkoitus olla samoja.

Tilintarkastaja ei tilintarkasta esitettyjä tietoja, mutta hänen on varmistuttava siitä, että lain edellyttämät tiedot on annettu. Lisäksi on tarkistettava, ovatko tiedot yhdenmukaiset tilinpäätöstietojen kanssa.

NFI-selvitykseen voi sisältyä tietoja, jotka eivät liity tilinpäätökseen tai tilintarkastuksen aikana hankittuun tietämykseen. Periaatteessa tilintarkastajalla ei ole velvollisuutta varmentaa tietoja, jotka eivät liity tilinpäätökseen. Koska tilintarkastajan on kuitenkin vältettävä tulemasta tietoisesti yhdistetyksi sellaiseen muuhun informaatioon, jonka hän uskoo sisältävän olennaisesti virheellistä tai harhaanjohtavaa tietoa, tulee hänen pysyä tarkkaavaisena myös tämän informaation suhteen. Jos tilintarkastaja epäilee virhettä, voi hän pyytää johtoa esittämään tätä informaatiota tukevaa aineistoa.

Jos tilintarkastaja havaitsee olennaisia virheellisyyskiä NFI-selvityksessä, on hänen ilmoitettava asiasta johdolle. Informaatiossa katsotaan olevan virheellisyys, kun se on esitetty väärin, informaatio on muutoin harhaanjohtavaa, oleellista tietoa jätetään esittämättä tai se esitetään epäselvästi. Ensisijassa tilintarkastaja pyytää asiakasta korjaamaan virheellisen tai harhaanjohtavan tiedon. Jos virhettä ei korjata, tilintarkastaja arvioi virheellisuuden merkitystä ja tekee ratkaisun virheen raportoinnista tilintarkastuskertomukseensa.

Kolme erilaista tilannetta

Tilintarkastajan raportoinnin kannalta on tunnistettavissa kolme eri tilannetta riippuen selvityksen julkaisemis-tavasta ja -ajankohdasta. Mikäli selvitystä ei ole ollenkaan annettu, tilintarkastajan tulee huomauttaa siitä tilin-tarkastuskertomuksessa.

NFI-selvitys osana toimintakertomusta

Silloin kun NFI-selvitys sisällytetään toimintakertomuk-seen, tilintarkastajalla ei ole velvoitetta lausua erikseen toimintakertomukseen sisältyvistä NFI-tiedoista. Tilin-tarkastuslain velvoite lausua siitä, onko toimintakerto-mus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti, koskee myös NFI-tietoja. Myös lausunto siitä, ovatko toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot yh-

denmukaisia, koskee toimintakertomusta kokonaisuutena sisältäen siten myös NFI-raportointiin liittyvät tiedot.

Toimintakertomuksesta erillinen NFI-selvitys julkistetaan samanaikaisesti toimintakertomuksen kanssa

Kun NFI-selvitys annetaan erillisenä selvityksenä, joka julkaistaan samanaikaisesti toimintakertomuksen kanssa, tilintarkastaja ei lausu erikseen NFI-tietojen antamisesta tilintarkastuskertomuksessa. Tilintarkastuskertomuksessa on kuitenkin ilmoitettava, jos NFI-selvityksen tiedot eivät ole yhdenmukaisia tilinpäätöksen kanssa.

Erillisen NFI-selvityksen julkistaminen vasta toimintakertomuksen antamisen jälkeen

Vaihtoehtoisesti erillinen selvitys voidaan julkaista kirjan-pitovelvollisen verkkosivuilla kuuden kuukauden kuluessa kyseisestä tilinpäätöspäivästä, jos toimintakertomuksessa viitataan tähän myöhemmin verkkosivuilla julkaistavaan erilliseen selvitykseen. Kirjanpitolautakunta suosittelee, että toimintakertomuksessa esitetään arvio NFI-selvityk-sen julkistamisen ajankohdasta.

Hallituksen esityksen mukaan selvityksen on kuitenkin oltava valmis samaan aikaan toimintakerto-muksen kanssa, jotta tilintarkastaja voi tarkastaa sen. Kirjanpitolain teksti ja hallituksen esitys voidaan nähdä ristiriitaisina, sillä laki sallii selvityksen julkaisun kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Myös direktiivi tunnistaa mahdolli-suuden laatia ja julkaista selvitys kuuden kuukau-den kuluessa. Kila ottaa kantaa lausunnossaan tilintarkastajan raportointiin ja mainitsee, että tilintarkas-taja olisi velvollinen ilmoittamaan myöhemmin, seuraa-vaa tilikautta koskevassa tilintarkastuskertomuksessaan, jos tilinpäätöksen ja erillisen NFI-selvityksen tiedot eivät ole yhdenmukaisia.

Varmennustoimeksiannot

Kansalliseen lainsäädäntöön ei ole katsottu tarpeelliseksi esittää pakollista varmennusta NFI-tietojen oikeellisuudesta. Kirjanpitovelvollinen voi halutessaan hankkia annetuille tiedoille riippumattoman varmennuksen, josta varmennustoimeksiannon suorittaja antaa erillisen lausunnon. Kyse on silloin muusta varmennustoimeksi-annosta kuin kirjanpitolaissa tilintarkastajalle määrite-tyistä tehtävistä. ■

Anne Vuorio
KHT, executive director

Anne Vuorio Ernst & Young Oy:stä on Suomen Tilintarkastajat ry:n tilintarkastustoimikunnan jäsen.

Parempaa hallintoa TALOYHTIÖÖN

Yhdenvertaisuus, avoimuus ja suunnitelmallisuus ovat toimivan taloyhtiön avainsanoja. Kiinteistöliitto, Isännöintiliitto ja Kiinteistöalan hallitusammattilaiset AKHA ovat julkaisseet oikeusministeriön kanssa yhteisen suosituksen taloyhtiöiden hyvästä hallintotavasta.

Juha Järvinen ja Jukka Kero

taloyhtiöiden hyvän hallintotavan suositus julkaistiin syksyllä 2016. Sen tavoitteena on edistää taloyhtiöiden avointa ja suunnitelmallista toimintaa, parantaa asumisviihtyvyyttä ja lisätä kiinnostusta yhteisten asioiden hoitoon.

Asunto-osakeyhtiölain vähimmäisvaatimuksia täydentävässä suosituksessa annetaan taloyhtiöille konkreettisia ohjeita, malleja ja käytäntöjä hyvän hallintotavan noudattamiseksi. Vakiintuneet hy-

vät käytännöt lisäävät luottamusta taloyhtiön osakkaiden ja johdon kesken ja parantavat asumisolojen sekä -kustannusten ennakoitavuutta.

Avoimuus vähentää epäselvyyksiä

Osakkaiden yhdenvertainen kohtelu, avoimuus ja suunnitelmallisuus ovat hyvän hallintotavan keskeisiä periaat-

Hyvän hallintotavan teemat

1. *Strategia*
2. *Yhtiökokous*
3. *Hallitus*
4. *Isännöinti*
5. *Riskien hallinta ja riitojen ratkaisu*
6. *Tilintarkastus ja toiminnantarkastus*
7. *Osakas- ja asukasviestintä yhtiökokousten välillä*
8. *Osakkaan oikeudet ja velvollisuudet*

Avoimuus vähentää epäselvyyksiä ja lisää luottamusta isännöinnin, hallituksen, osakkaiden ja asukkaiden välillä.

Kuva iStockphoto

teita. Yhdenvertaisuus ja osakkaiden keskinäinen huomaavaisuus kannustavat osakkaan oikeuksien käyttöön ja parantavat asumisviihtyvyyttä.

Avoimuus vähentää epäselvyyksiä ja lisää luottamusta isännöinnin, hallituksen, osakkaiden ja asukkaiden välillä. Avoimuuden eteen on taloyhtiössä tehtävä jatkuvaa ja suunnitelmallista työtä. Tärkeää on muun muassa viestiä osakkailla riittävästi ja ajallaan yhtiön asioista. Taloyhtiön hyvä hallintotapa -suositus ottaakin kantaa myös siihen, kuinka viestintää tulisi taloyhtiössä hoitaa.

Taloyhtiön hyvän johtamisen kannalta tärkeitä ovat myös onnistuneet hallituksen, isännöinnin sekä tilin- ja toiminnantarkastuksen henkilövalinnat. Yhtä tärkeää on, että taloyhtiön hallituksen ja isännöitsijän työnjako

sekä toimintatavat on määritelty selkeästi ja että sovitut pelisäännöt ovat kaikkien tiedossa.

Tavoitteet ja suunnitelma kirkkaiksi

Taloyhtiön hyvä hallintotapa sisältää kaikkiaan 63 suositusta siitä, kuinka taloyhtiötä tulisi parhaiden käytäntöjen mukaan johtaa. Suositus lähtee liikkeelle siitä, että taloyhtiöllä tulisi olla selkeät tulevaisuuden tavoitteet ja suunnitelma näiden saavuttamiseksi – eli strategia.

Hallintotapasuosituksen peruslähtökohtana on kiinteistönpidon suunnitelmallisuus, koskien sekä taloyhtiön teknistä, toiminnallista että taloudellista tulevaisuutta. Pitkälle tulevaisuuteen suuntaava katsanto on välttämätöntä niin osakkaiden,

vastuuhenkilöiden kuin tärkeiden sidosryhmien kannalta. Esimerkiksi taloyhtiön rahoittajat ja vakuuttajat tarvitsevat pitkän aikavälin päätöksiään varten käsityksen taloyhtiön kehityksen suuntaviivoista ja riskeistä.

Oppaan ensimmäisen eli strategiaa koskevan suosituksen mukaan taloyhtiöllä on oltava osakkaiden yhteisen tahdon mukainen strategia. Siitä päätetään yhtiökokouksessa. Suosituksen mukaan taloyhtiö tarvitsee strategian ja tavoitteet, jotta se voi toimia tehokkaasti ja suunnitelmallisesti. Strategiassa määritellään selkeät linjaukset ja tavoitteet sille, miten taloyhtiötä hoidetaan, kehitetään ja johdetaan. Strategia voi olla tiivis kuvaus taloyhtiön tilanteesta sekä kehittämisperiaatteista. Siinä kuvataan osakkaiden asettamat tavoitteet asumisen tasolle, taloyhtiön ominaisuuksille ja palveluille sekä määritellään lähivuosien tärkeimmät kehitystarpeet ja keinot tavoitteiden toteuttamiseksi.

Strategia tukee siten myös taloyhtiön kunnon seurannan sekä hoidon suunnitelmallisuutta. Strategiasta löytyvät pidemmän ajan tavoitteet ja toteutussuunnitelma. Hyvä käytäntö on, että hallitus valmistelee strategiaa yhdessä isännöitsijän kanssa ja yhtiökokous päättää strategian hyväksymisestä.

Suosituksissa kahdeksan pääteemaa

Strategia on yksi kahdeksasta suositusten pääteemasta.

Yhtiökokous taloyhtiön ylimpänä päättävänä elimenä on päätöksenteon lisäksi tärkeä kohtaamispaikka ja foorumi myös keskustelulle ja kysymyksille. Tästä syystä kokous on tärkeää järjestää siten, että mahdollisimman moni osakas voi valmistautua ja osallistua kokoukseen. Erityisen tärkeää on se, että isännöitsijä, hallituksen puheenjohtaja ja toiminnantarkastaja sekä enemmistö hallituksen jäsenistä ovat läsnä yhtiökokouksessa, jotta osakkaat voivat esittää kysymyksiä hallituksen päätösehdotuksista.

Hallitus vastaa taloyhtiön hallinnon ja kiinteistönpidon järjestämisestä. Hallitus valvoo yhtiökokousten valmistelua ja huolehtii yhtiökokouksen päätösten täytäntöönpanosta. Hallitus valitsee ja tarvittaessa vaihtaa isännöintiyrityksen. Hallitus myös ohjaa ja valvoo isännöitsijää, joka vastaa taloyhtiön päivittäisestä toiminnasta. Hallituksen tehtävänä on myös kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestäminen, tilinpäätöksen laatiminen ja allekirjoittaminen yhdessä isännöitsijän kanssa.

Useimmiten asunto-osakeyhtiön isännöinnistä vastaa nykyisin isännöintiyritys. Isännöintiä koskevissa suosituksissa muistutetaan, että isännöinnistä on aina tehtävä kirjallinen sopimus, ja sopimus on käytävä hallituksen ja isännöitsijän kesken läpi vuosittain.

Riskien hallinnan ja riitojen ratkaisujen osuudessa on tärkeitä hallinnollisia, taloudellisia sekä muita kiinteistöjen ja niiden käyttäjien riskeihin liittyviä ilmiöitä ja toimintoja,

Tilintarkastajan
valinta myös alle
30 huoneiston
yhtiöihin tuo lisää
riippumatonta
ja puolueetonta
varmuutta taloyhtiön
riskienhallintaan.

Lue lisää

Taloyhtiön hyvä hallintotapasuositus

löytyy osoitteesta www.kiinteistolehti.fi.

Suositus on saatavissa myös painettuna taskukokoisena kirjana Kiinteistöalan Kustannus Oy:n verkkokaupasta osoitteesta www.kiinkust.fi.

mukaan lukien taloushallinnon järjestelyt, tarkastustointi ja vakuuttaminen.

Hallituksen on yhteistyössä isännöitsijän kanssa huolehdittava siitä, että lakisääteinen ja vapaaehtoinen riskienhallinta on järjestetty yhtiössä riittävällä tasolla yhtiön koko ja toiminta huomioiden. Taloudellisten väärinkäytösten estämiseksi taloyhtiöille on olemassa erilaisia taloushallinnon ja sisäisen valvonnan keinoja. Julkisuudessa esillä olleissa taloudellisissa väärinkäytöksissä ongelmat ovat usein lähteneet siitä, ettei taloyhtiössä pelisäännöistä ollut sovittu selkeästi, sisäiset kontrollit ovat puuttuneet ja/tai on päässyt muodostumaan niin sanottuja vaarallisia yhdistelmiä työrooleihin.

Riskienhallinnan kokonaisvaltaisuus huomioidaan suosituksessa niin, että korostetaan myös muita riskikohteita kuin suoranaiset taloudelliset riskit, esimerkiksi tekniset, toiminnalliset ja sopimusperusteiset riskit.

Tilintarkastaja tuo varmuutta riskienhallintaan

Taloushallinnon järjestelmien ja sovitujen kontrollien lisäksi hyvässä hallintotavassa on keskeistä myös **tilintarkastuksen ja toiminnantarkastuksen** järjestäminen. Asunto-osakeyhtiölain perusteella ammattitilintarkastaja on oltava yhtiössä, jossa on vähintään 30 huoneistoa.

Suosituksen mukaan taloyhtiön yhtiökokous valitsee aina toiminnantarkastajan. Lain mukaan taloyhtiössä on oltava toiminnantarkastaja, jos yhtiössä ei ole tilintarkastajaa eikä yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. Toiminnantarkastaja on kuitenkin aina valittava, jos yhtiössä ei ole tilintarkastajaa ja toiminnantarkastajan valintaa

Hyvä tiedonkulku auttaa parantamaan yhteishenkeä ja naapurisopua.

vaatii yhtiökokouksessa osakkaiden määrävähemmistö. Asunto-osakeyhtiölain mukaan kullakin taloyhtiöllä on oltava vähintään toiminnantarkastaja. Hyvän käytännön mukaista on se, että toiminnantarkastajan valitsemisesta luovutaan vain, jos kaikki osakkaat ovat edustettuina taloyhtiön hallituksessa tai hallituksen ulkopuolella olevat osakkaat siihen suostuvat.

Hyvä käytäntö on, että ammattitilintarkastaja valitaan lain vähimmäisvaatimuksen lisäksi yhtiössä, jossa on erilaisia yhtiövastikeperusteita tai huomattavia yhtiölainoja, jolloin on tärkeitä varmentaa erilaisten yhtiövastikkeiden kohdennus eri kulu- ja tase-erille sekä osakkaiden lainaosuuksien laskennan oikeellisuus.

Tilintarkastajan valinta myös alle 30 huoneiston yhtiöihin tuo lisää riippumatonta ja puolueetonta varmuutta taloyhtiön riskienhallintaan. Tällä on suurta merkitystä osakkaiden kannalta, mutta myös yhtiön ja sen ulkopuolisten tahojen välisten suhteiden kannalta. Näillä kaikilla on merkitystä, kun muodostetaan arvioita yhtiön taloudellisesta asemasta ja arvosta.

Viestintä luo naapurisopua

Hyvä tiedonkulku auttaa parantamaan yhteishenkeä ja naapurisopua. Vastaavasti puutteet tiedonkulussa ovat omiaan heikentämään osakkaiden keskinäistä luottamusta sekä taloyhtiön vastuuhenkilöitä kohtaan tunnettua luottamusta.

Hyvä hallintotapa suosittaa, että taloyhtiön hallitus ja isännöitsijä sopisivat tilikauden aikaisen **osakas- ja asukasviestinnän** järjestämisestä. Hyvään käytäntöön kuuluu

Kokemuksia kerätään

Oikeusministeriö on ylläpitänyt laaja-alaista yhteistyötä asunto-osakeyhtiölain ja hallintotapasuosituksen arvioinnissa ja kehittämisessä. Parhaillaan on menossa selvitystyö hallintotapasuosituksen kokemuksista. Kiinteistöalalla toimivat järjestöt ovat rakentaneet ministeriön kanssa yhteistyössä kyselytutkimuksen, jolla pyritään saamaan selville vuonna 2016 julkaistun suosituksen tähänastiset kokemukset.

Tulosten perusteella tehdään johtopäätöksiä viestinnän ja koulutuksen suuntaamiseksi sekä tietysti suosituksen tulevista kehitystarpeista. Kyselyaineisto arvioidaan kevään 2018 aikana. Tulokset esitellään mukana olevien järjestöjen, esimerkiksi Suomen Kiinteistöliiton verkkosivuilla. ■

viestiä osakkaille ja asukkaille säännöllisin väliajoin, vaikka mitään erityistä kerrottavaa ei olisikaan, mutta etenkin silloin, kun jotakin merkittävää on tapahtunut tai odotettavissa. Hyvä käytäntö on myös viestiä osakkaille taloyhtiön rakennusten kunnosta, kuntoarvioiden ja -tutkimusten tuloksista sekä tehdyistä ja tulevista korjauksista. Vuorovaikutteiseen viestintään kuuluvat myös asukkaiden kuuleminen ja palautteen kerääminen.

Taloyhtiön hyvä hallintotapa -oppaan kahdeksas teema käsittelee osakkaan oikeuksia ja velvollisuuksia. Tähän liittyvät suositukset käsittelevät yleistä huomaavaisuutta, yhtiökokoukseen osallistumista ja edustukseen oikeuttavaa valtuutusta, hallituksen jäsenyyttä sekä huoneiston kunnossapitoa ja velvollisuutta ilmoittaa muutostöistä. ■

Juho Järvinen

Juho Järvinen toimii talous- ja veroasiantuntijana Kiinteistöliitossa.

Jukka Kero

Jukka Kero toimii pääekonomistina Kiinteistöliitossa.

46

Tilien välistä

Iso-Y ja hallinnollisen taakan arvoitus

Olipa kerran yrittäjä nimeltään Iso-Y. Iso-Y oli dynaaminen ja toimin- taansa jatkuvasti kehittävä alansa ammattilainen, joka oli kantanut kortensa kekoon työllistämistä- koissa työllistäen useita nuoria ja dynaamisia ammattilaisia. Iso-Y oli kuullut puhuttavan, että hänen leveille yrittäjänharteilleen viime vuosina laskeutunutta hallinnollista taakkaa haluttaisiin keventää. Iso-Y päätti etsiä käsiinsä jonkun, joka auttaisi häntä pääsemään taakasta eroon.

Iso-Y kääntyi ensin Seppo Ilmarisen puolen.

– Seppo, ottaisitko harteiltani pois tämän taakan, jonka sain kantaakseni, kun palkkasin nuoria ja dynaamisia ammattilaisia?

– Ehei, tämä hallinnollinen taakka sinun on kannettava joka kuussa, Seppo laushti.

Sitten Iso-Y meni tapaamaan V. Karhua.

– V. Karhu, voisitko keventää tätä taakkaa, jonka yritykseni menestys aiheuttaa? Haluaisin sijoittaa ne rahat yritykseni kehittämiseen.

– Maksa verosi kiltisti niin kuin kaikki muutkin, ja tee se ajoissa ennen kuin usutan perääsi Veronkorotuksen ja Huojennetun Viivästysko- ron, V. Karhu murahti.

Seuraavaksi Iso-Y meni tapaamaan A. Karhua.

– A. Karhu, yritykseni tuottaa voittoa, jota V. Karhu verottaa. Kannan kuitenkin sinulle sen

lisäksi joka kuussa säkin rahaa lisäarvosta, jonka yritykseni on tuottanut. Säkki on kovin suuri ja painava, voisiko sitä pienentää?

A. Karhu ei vaivautunut edes vastaamaan, vaan viittasi käpälällään huoneentauluihin, joissa luki paksuin tikkukirjaimin ”Omavero kullan kallis”.

Iso-Y etsi koko päivän jotain, joka voisi helpottaa hänen hallinnollista taakkaansa. Hän kävi Tili-Tantin, Tieto Suojalain, A. Liiton ja Varma Vakuutuksen luona, mutta kukaan ei ollut halukas nostamaan raskasta hallinnollista taakkaa hänen yrittäjänharteiltaan.

Illan suussa Iso-Y oli väsynyt ja hämmen- tynyt. Hallinnollinen taakka painoi edelleen hänen harteitaan. Iso-Y rojahti sohvalle ja avasi päivän lehden: ”Tilintarkastuksesta aiheutuvaa turhaa hallinnollista taakkaa halutaan keven- tää”, seisoj etusivulla.

Iso-Y hämmencyi: tilintarkastusko hallinnolli- nen taakka? Iso-T:n tapaaminen muutaman ker- ran vuodessa oli Iso-Y:n mielestä kaikin puolin hyödyllistä. Se ei tuntunut taakalta lainkaan ja oli koko sen rahan väärti, mitä Iso-T tarkastuk- sestaan laskutti.

– Paljon melua tyhjästä, totesi Iso-Y väsynee- nä ja jatkoi lehden lukemista.

Tilien välistä -palstalla

SanoiTTaja tarinoi ennalta arvaamattomista ja suhteellisesti sovelletuista aiheista ammatillista harkintaa ja skeptisyyttä käyttäen. Tarinoiden perustaksi on hankittu tarpeellinen määrä tarkoitukseen soveltuvaa evidenssiä. Kohtuullisella varmuudella voidaan lausua, ettei tarinoissa ole olennaista virheellisyttä.

SanoiTTaja

Valvoja kertoo:

MITKÄ OVAT SÄÄTIÖIDEN VUOSISELVITYSTEN KIPUKOHDAT?

Säätiöiden vuosiselvityksessä on kipukohtansa koskien lähipiiritoimien raportointia ja erillisraportointia. PRH:n säätiövalvonta on kiinnittänyt erityistä huomiota toimintakertomuksessa esitettävään tietoon siitä, millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi.

Pauliina Päivinen

Kuva iStockphoto

S

äätiöiden valvonta on ollut Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) tehtävänä vuodesta 1995. Säätiövalvonta-tehtävä siirtyi

oikeusministeriöltä lakimuutoksella (1172/1994). Nyt voimassa oleva sää-

tiölaki (487/2015, ”SL”) astui voimaan 1.12.2015. Säätiölainsäädännön uudistamisen taustalla on, että säätiöt voivat toimia mahdollisimman tehokkaasti, joustavasti ja ennakoitavissa olevalla tavalla. Säätiölakiuudistuksella tavoiteltiin hyvien puitteiden antamista rehelliselle säätiötoiminnalle. Toisaalta myös säätiölakiuudis-

tuksessa on huomioitu oikeussuojajärjestelmän tosiasiallinen tehostaminen väärinkäytöksiä silmällä pitäen. (ks. tarkemmin HE 166/2014 vp, s. 41)

Yksi lakiuudistuksen olennainen muutos oli säätiön lähipiirimääritelmän laajentaminen sekä säätiön lähipiirin kanssa tehtyjen toimien raportointi säätiön toimintakertomuksessa. Voimassa oleva säätiölaki kattaa aiempaa säätiölakia paremmin sellaiset säätiön piirissä toimivat tai säätiössä määräysvaltaa käyttävät henkilöt, yhteisöt, säätiöt ja näiden lähipiirin, jotka voivat vaikuttaa lähipiiritoimien tekemiseen.

PRH

- Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) ylläpitää säätiörekisteriä ja valvoo säätiöiden toimintaa.
- PRH:n tehtävänä on valvoa, että säätiön toiminnassa noudatetaan säätiölakia ja säätiön sääntöjen määräyksiä.
- Valvonnan kohteena on 2 717 säätiötä (tilanne 31.12.2017).
- PRH ei valvo esimerkiksi eläkesäätiölain mukaisia eläkesäätiöitä.
- Valvonta on jälkikäteistä laillisuusvalvontaa.

kuva iStockphoto

Vuosiselvitys koostuu säätiön tilikauden tilinpäätöksestä tase-erittelyineen, toimintakertomuksesta ja tilintarkastuskertomuksesta.

Säännösten taustalla on säätiöiden toiminnan avoimuuden lisääminen. (HE 166/2014 vp, s. 43 ja 45) Lähipiiri-toimien raportoinnista koskeva säännös on mahdollistanut sen, että PRH voi valvoa aiempaa tehokkaammin kiellettyjen varojen jakoa lähipiirille.

Lähipiiritoimien raportoinnissa paljon puutteita

Jokaisen säätiön on tehtävä toiminnastaan ja taloudestaan vuosiselvitys ja toimitettava se PRH:lle. PRH:n säätiövalvonta tarkastaa säätiöiden vuosiselvitykset. Vuosiselvitys koostuu säätiön tilikauden tilinpäätöksestä tase-erittelyineen, toimintakertomuksesta ja tilintarkastuskertomuksesta. Tarkastuksessa käydään läpi muun muassa se, että toimintakertomus täyttää säätiölain edellytykset.

Jos vuosiselvitys on puutteellinen, säätiövalvonta lähettää säätiölle korjauskehotuksen. Vuoden 2017 tarkastuksessa noin 25 prosenttia säätiöistä

sai kehotuksen korjata vuosiselvityksessä olevia puutteita.

Vuonna 2017 säätiövalvonnan erityisenä painopisteenä oli voimassa olevan säätiölain raportointivelvollisuuden noudattamisen tarkastaminen. Huomiota kiinnitettiin lähipiiri-toimien raportointivelvollisuuteen sekä säätiön tarkoituksen edistämiseen. Yksi suurin syy korjauskehotuksen lähettämiseen oli säätiön lähipiiritoimien raportointi.

Taloudellisista toimista ja eduista ilmoitettava

Säätiölain (SL 5:2) mukaan tilikaudelta laadittavassa toimintakertomuksessa on ilmoitettava tiedot niin kutsutun suppean lähipiiriin (ks. SL 5:2.2 2-kohta) kanssa tehdyistä toimista. Tämä tarkoittaa sitä, että on ilmoitettava suppealle lähipiirille annetuista avustuksista ja muista osittain tai kokonaan vastikkeettomista taloudellisista eduista sekä muista

säätiön ja sen suppean lähipiiriin välisistä taloudellisista toimista.

Säännöksen mukaan ilmoitettavia tietoja ovat lähipiirisuhteen luonne, kuvaus toimesta tai taloudellisesta edusta sekä toimen tai taloudellisen edun raha-arvo. Tiedot voi yhdistellä jaoteltuina lähipiirimääritelmän (SL 1:8) kunkin kohdan tarkoittaman lähipiiriin yhteenlaskettuihin kokonaan tai osittain vastikkeettomiin etuihin ja muihin taloudellisiin toimiin. Säätiöiden suppea lähipiiri voi muodostua melko suureksikin.

Säätiön hallitus kuuluu suppeaan lähipiiriin, joten säätiön ja sen hallituksen jäsenen välillä tapahtuvat taloudelliset toimet on raportoitava toimintakertomuksessa. Esimerkki tästä on hallituksen jäsenelle maksetut kokouspalkkiot. Lisäksi johtavassa asemassa olevat säätiön työntekijät kuuluvat säätiön suppeaan lähipiiriin, joten myös heidän kanssaan tehdyistä taloudellisista toimista on raportoitava. Useimmissa säätiöissä on siis raportoitavia lähipiiritoimia.

Lähipiiritoimien periaatteet kannattaa kuvata

Useimmat säätiön lähipiiriä koskevat korjauskehotukset koskivat tilanteita, joissa vuosiselvityksessä ei ollut

mitään mainintaa lähipiirin kanssa tehdyistä toimista. Säätiövalvonta ei ole voinut varmistua siitä, onko säätiö huomioinut lähipiiritoimien raportointisovelvollisuuden.

Kirjanpitolautakunta on antanut lausunnon lähipiiritoimien esittämisestä säätiön toimintakertomuksessa (KILA 2015/1945). Toimintakertomukseen suositellaan ottamaan yleiskuvaus periaatteista, joita säätiö noudattaa lähipiiritoimissa. Myös PRH säätiövalvojana suosittelee periaatteiden ilmaisemista toimintakertomuksessa. Jos säätiö ei ole tehnyt säätiölain tarkoittamia lähipiiritoimia, tämä on syytä todeta toimintakertomuksessa. Jos toimintakertomuksessa ei oteta kantaa lähipiiritoimiin, PRH joutuu kysymään säätiöltä erikseen asiasta lähipiiritoimien valvomiseksi.

Rahalainoista raportoitava erikseen

Lähipiiritoimien raportoinnin lisäksi säätiölaissa on säännös niin kutsutusta erillisraportoinnista. Myös tästä erillisraportoinnista PRH lähetti korjauskehotuksia säätiöille.

Säätiölain (SL 5:3) mukaan toimintakertomuksessa on erikseen ilmoitettava, jos suppealle lähipiirille annettujen rahalainojen, vastuiden ja vastuusitoumusten yhteismäärä ylittää 20 000 euroa tai 5 prosenttia säätiön taseen omasta pääomasta. Ilmoitettava on lainan pääasialliset ehdot sekä tieto siitä, miten ne liittyvät säätiön tarkoituksen toteuttamiseen, toimintamuotoihin ja varainhoitoon.

Tilintarkastajat kertovat:

Mihin tilintarkastaja kiinnittää huomiota säätiön tilintarkastuksessa?

Mihin tilintarkastaja kiinnittää huomiota, kun hän tarkastaa

1) säätiön toiminnan tarkoituksen toteutumista?

Säätiön toiminnan tarkoitus on määritelty säännöissä. Varainhankinta ei saisi muodostua pääasialliseksi toiminnaksi, vaan se ainoastaan tukee toiminnan tarkoituksen toteuttamista. Tilintarkastaja vertaa säännöissä määrättyä tarkoitusta ja toimintaa toteutuneeseen toimintaan. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen osalta hän varmistuu siitä, että säätiö on antanut oikeat ja riittävät tiedot siitä, miten se on toteuttanut tarkoitustaan. Olennaisista poikkeamista toiminnan ja sääntöjen välillä raportoidaan tilintarkastuskertomuksessa.

2) säätiön lähipiiriä ja lähipiiritapahtumia?

Säätiön on tunnistettava oma lähipiirinsä ja kerrottava lähipiiritapahtumista tilinpäätöksessä. Tilintarkastaja tarkastaa, että lähipiirisuhteet ja -toimet on tunnistettu, ja että niistä on raportoitu tilinpäätöksessä asianmukaisesti. Lähipiiritapahtumiin kiinnitetään muutenkin huomiota tilintarkastuksen aikana.

Kun säätiön toiminta-alue on kapea, voi lähipiirin huomioiminen olla haasteellista. Esimerkiksi apurahan hakija voi kuulua lähipiiriin tai olla mukana säätiön hallituksessa. Apurahan myöntäminen lähipiirille ei sinänsä ei ole kiellettyä, mutta tällaisen hakijan pitäisi jäädä itsensä päätöksenteosta. Lisäksi tulee noudattaa samoja periaatteita kuin jos apurahoja jaettaisiin ulkopuoliselle taholle. On tärkeää, että kaikki lähipiiriin liittyvät päätökset dokumentoidaan huolellisesti ja asiat esitetään avoimesti tilinpäätöksessä.

3) säätiön maksamien palkkioiden tavanomaisuutta?

Säätiön toimielimilleen maksamien palkkioiden tulisi säätiölain mukaan olla tavanomaisia. Tavanomaisuuden arvioiminen on haasteellista sekä säätiöille itselleen, että tilintarkastajille ja säätiövalvonnalle. Säätiön tarpeet sanelevat, millaista osaamista se tarvitsee ja millainen hinta osaamisesta on perusteltua maksaa. Palkkioiden tavanomaisuuden arviointi on ensisijaisesti säätiön johdon tehtävä, ja sen pitäisi dokumentoida tekemänsä arviot ja päätökset.

Tilintarkastaja ottaa omassa arvioinnissaan huomioon muun muassa säätiön

- koon ja toiminnan laajuuden
- hallituksen roolin ja tehtävät (esim. jaetaanko apurahoja)
- hallituksen kokoontumisten määrän ja kokouksiin valmistautumisen vaatiman taustatyön määrän, sekä
- hallitukselta ja johdolta tarvittavan osaamistason.

Arvioimiseen ei ole peukalosääntöjä, joten kokemus muista säätiöistä on tilintarkastajalle hyödyksi.

Haastattelimme juttua varten KHT Heidi Vierrosta (KPMG), KHT Johanna Hildénia (Nexia) ja KHT Johanna Winqvist-Ilkkaa (EY).

Toimintakertomuksesta on käytävä ilmi, miten säätiö on kyseisenä tilikautena edistänyt tarkoitustaan.

Pääasiallisia ehtoja on esimerkiksi tieto lainan saajasta, korosta, takaisinmaksuajasta ja vakuudesta. Säätiön on esimerkiksi ilmoitettava toimintakertomuksessa erikseen edellä mainitut tiedot, jos se on antanut tytäryhtiölleen 100 000 euron suuruisen rahalainan.

Tarkoituksen toteuttamisesta täytyy raportoida

PRH:n säätiövalvonta on kiinnittänyt erityistä huomiota toimintakertomuksessa esitettävään tietoon siitä, millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi. Riittävää ei ole säätiön tarkoituksen tai sääntöjen mukaisen tarkoituksen toteuttamistapojen toteaminen. Toimintakertomuksesta on käytävä ilmi, miten säätiö on kyseisenä tilikautena edistänyt tarkoitustaan.

Jos säätiö ei ole kyennyt kyseisellä tilikaudella edistämään tarkoitustaan, PRH suosittelee, että säätiö selostaa asiaa tarkemmin toimintakertomuksessa.

19 valvonta-asiaa johti säätiötä velvoittavaan päätökseen

Vuonna 2017 vireille tulleista valvonta-asioista yli 80 prosenttia perustui säätiövalvonnan omiin tarkastushavaintoihin. Jäljelle jäävän osan vireilletulon taustalla olivat valvontapöytäkirjat tai mediassa esiin nostetut tapaukset. Uusia valvonta-asioita pantiin vireille 30 kappaletta.

Vuoden 2017 aikana ratkaistuihin valvonta-asioista 19 tapauksessa säätiön päätöksen, toimenpiteen tai menettelyn todettiin olevan ristiriit-

dassa säätiölain tai säätiön sääntöjen kanssa. Päätöksillä velvoitettiin säätiöitä muun muassa laatimaan suunnitelma säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi, ryhtymään säätiön taloudellisen tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin sekä ryhtymään toimiin säätiön hallituksen jäsenille maksettujen takautuvien palkkioiden takaisinperimiseksi. Jos näitä ei ole vielä maksettu, PRH on kieltänyt maksamisen. 19 säätiötä velvoittavaa päätöstä pitivät sisällään myös ennen vuotta 2017 vireilletulleita valvonta-asioita.

Muiden valvonta-asioiden käsittely päätettiin valvontamuistiolla, jossa todettiin, ettei ole aihetta enempiin toimenpiteisiin. Asian tutkiminen päätettiin laatimalla valvontamuistio.

PRH:n säätiövalvonnan tekemät valvontapäätökset ja valvontamuistiot ovat julkisia asiakirjoja. Näitä asiakirjoja voi tilata osoitteesta valvonta@prh.fi.

Tilintarkastaja, ilmoita huomioistasi PRH:lle

Säätiöllä on viranomaisen suositettaman säätiövalvonnan lisäksi vähintään yksi riippumaton ulko-

puolinen taho, joka tarkastaa muun muassa säätiön hallinnon. Kyseessä on tilintarkastaja. PRH kiinnittääkin vuosiselvitysten tarkastusten yhteydessä erityistä huomiota säätiön tilintarkastajan laatimaan tilintarkastuskertomukseen. Huomio kiinnittyy siihen, onko kertomukseen kirjattu huomautuksia tai muita poikkeavuuksia. PRH:n kokemus on, että raportointikynnystä pidetään melko korkeana.

Tilintarkastajan on mahdollista säätiölain (SL 14:6) mukaan ilmoittaa PRH:lle säätiötä koskevasta seikasta tai päätöksestä, jonka hän on saanut tietoonsa suorittaessaan tehtävänsä. Tilintarkastaja voi toimittaa myös PRH:lle jäljennöksen tilintarkastuspöytäkirjasta. Tilintarkastuspöytäkirjan toimittaminen on tilintarkastajan noman harkinnan varassa.

Säännöksen tarkoituksena on, että tilintarkastaja voisi ilmoittaa oma-aloitteisesti säätiövalvojalle esimerkiksi sellaisista tilintarkastushavainnoista, jotka voivat olla valvonnan kannalta tärkeitä, mutta joiden kirjaaminen julkiseen tilintarkastuskertomukseen voisi aiheuttaa tarpeetonta vahinkoa säätiölle. (HE 166/2014 vp, s. 176-177)

Voimassa olevan säätiölain aikana PRH ei ole saanut juuri yhtään tilintarkastuspöytäkirjaa tilintarkastajilta oma-aloitteisesti. PRH:n säätiövalvonnan toiveena on, että säätiölain säännöstä hyödynnettäisiin aktiivisemmin. Tilintarkastajan havaintojen saaminen viranomaisen tietoon on tärkeä osa tehokasta ja aktiivista säätiövalvontaa. ■

Pauliina Päivinen

Pauliina Päivinen toimii lakimiehenä Patentti- ja rekisterihallituksen Yritykset ja yhteisöt -tulosalueen valvontatiimissä.

Tämän lehden suunnittelussa ja toteutuksessa mukana

Sanna Alakare
päätoimittaja
toiminnanjohtaja

Minttu Sallinen
toimitussihteeri
jäsenpalvelu- ja
viestintäpäällikkö

Risto Ruuska
johtava asiantuntija

Jarkko Raitio
asiantuntija

Riitta Laine
tilintarkastusasiantuntija

Paula Hämäläinen
viestintä- ja jäsenpalveluasiantuntija

Irina Liimatainen
markkinointisuunnittelija

Meri Nykänen
toimittaja ja tuottaja
Noon Kollektiivi

Kiitokset artikkeleiden kirjoittajille

Maria Grönroos, PwC
Sari Hakala, NeonAudit Oy
Juho Järvinen, Kiinteistöliitto
Jukka Kero, Kiinteistöliitto
Mikko Lilja, Revisium Oy
Sari Lounasmeri, Pörssisäätiö
Riitta Pelkonen, Finanssivalvonta
Pauliina Päivinen, Patentti- ja rekisterihallitus
Jaakko Rönkkö, Revisium Oy
Anne Vuorio, EY

*Timo Kaisanlahdelle lämmin kiitos haastattelusta.
Johanna Hildénille, Heidi Vierrokselle, Tapani Vuopalalle
ja Johanna Winqvist-Ilkalle kiitokset kommenteista.*

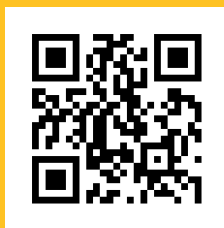
**Löysitkö tästä lehdestä hyödyllistä tietoa?
Toivoisitko jostakin teemasta lisää artikkeleita?
Onko mielessäsi ajankohtaisia juttuideoita?**

Profittin seuraava numero 2/2018
ilmestyy elokuussa.

Palautetta tai juttuideoita? Ole yhteydessä!
viestinta@suomentilintarkastajat.fi

Suomen
TILINTARKASTAJAT

Tutustu uuteen
esitteeseemme.

LUOTTAMUSTA
RAKENTAMASSA.
Suomentilintarkastajat.fi

Seuraa meitä sosiaalisessa mediassa

Suomen Tilintarkastajat ry | ST-Akatemia Oy

@STyhdistys

Profiitti - Talous & tilintarkastus on Suomen Tilintarkastajat ry:n jäsen- ja sidosryhmälehti taloudellisen raportoinnin ja tilintarkastuksen ajankohtaisista aiheista. Mielenkiintoisia artikkeleita ja blogisisältöjä löydät myös verkkosivuiltamme www.suomentilintarkastajat.fi/blogi